

Předsudky studentů sociální pedagogiky vůči rasovým a etnickým menšinám

Pavel Býček

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavel BÝČEK**
Osobní číslo: **H08426**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Rasové a etnické předsudky v postojích dnešní
mladé generace**

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretických východisek pro praktickou část práce
Provedení kvantitativního výzkumu pomocí dotazníkového šetření
Zpracování a vyhodnocení výzkumu
Přijetí odpovídajících závěrů

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BURYÁNEK, J., et al. Interkulturní vzdělávání II. Člověk v tísní o.p.s., Praha: 2005. 169 s. ISBN 80-903510-5-0.

GRANT, C., LADSON-BILLINGS, G. Dictionary of Multicultural Education. Oryx Press: 1997. 308 s. ISBN 0-89774-798-4.

NAVRÁTIL, P., et al. Romové v české společnosti. Portál: Praha, 2003. 223 s. ISBN: 80-7178-741-8.

NEKVAPIL, J., SLOBODA, M., WAGNER, P. Mnohojazyčnost v České republice. NLN: Praha, 2009. 117 s. ISBN 978-80-7106-581-4.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Teorie-praxe-výzkum. ISV: Praha, 2001. 199 s. ISBN 80-85866-72-2.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **20. ledna 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **6. května 2011**

Ve Zlíně dne 20. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 25.2.2011

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Podstatou této bakalářské práce je v teoretické části popsat zejména jevy a pojmy jako jsou předsudky vůči rasovým a etnickým menšinám a postoje vůči nim. A zároveň objasnit ostatní pojmy, které úzce souvisí s multikulturalismem. Dále nastínit profesní možnosti sociálního pedagoga, které obsahují téma multikulturalismu, zejména v multikulturní výchově a multikulturním poradenství. Teoretická část tak připraví důležitý podklad pro praktickou část práce, která se bude zabývat konkrétní situací a to předsudky a postoji studentů sociální pedagogiky univerzity Tomáše Bati ve Zlíně vůči rasovým a etnickým menšinám.

Klíčová slova: předsudky, postoje, menšina, etnikum, rasa, sociální pedagog

ABSTRACT

The essence of this thesis is in the theoretical part explain phenomena and concepts such as prejudice against racial and ethnic minorities, attitudes towards them and other concepts that are important in the multicultural life. And also outline the career opportunities of social pedagogue, which are closely related to the topic. The theoretical part of thesis prepare quality background for practical work, which will deal with specific situations and attitudes, prejudices of students of Social pedagogy in Tomas Bata University in Zlín against racial and ethnic minorities

Keywords: prejudices, attitudes, minority, ethnicity, race, social pedagogue

Moc rád bych poděkoval Mgr. Jakubu Hladíkovi, Ph.D. za velmi cenné rady, podněty a zejména za ochotu a vstřícný přístup k mé osobě při psaní této práce. Poděkovat bych chtěl i mé rodině za trpělivost a podporu.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 MULTIKULTURALISMUS	12
1.1 PROCESY, KTERÉ SE VYSKYTÚJÍ V MULTIKULTURNÍM SPOLEČENSTVÍ.....	14
1.1.1 Akulturace	14
1.1.2 Asimilace.....	14
1.1.3 Integrace	15
1.2 ZÁKLADNÍ POJMY SPOJENÉ S MULTIKULTURALISMEM.....	16
1.2.1 Etnikum a Etnicita.....	16
1.2.2 Národ.....	16
1.2.3 Rasa	17
1.2.4 Rasová a etnická (národnostní) menšina.....	17
2 POSTOJE, STEREOTYPY A PŘEDSUDBY VŮČI RASOVÝM A ETNICKÝM MENŠINÁM.....	19
2.1 POSTOJE	19
2.1.1 Jednotlivé postoje projevující se i navenek a mající vliv na soužití etnicky či národnostně rozdílných společenství.....	20
2.1.1.1 Rasová diskriminace	20
2.1.1.2 Nacionalismus.....	21
2.1.1.3 Rasismus x sociální distance.....	21
2.1.1.4 Xenofobie.....	23
2.2 STEREOTYPY	23
2.3 PŘEDSUDBY	25
2.3.1 Média a jejich vliv na postoje a předsudky v ČR.....	26
3 INTERKULTURNÍ STAV V ČR	29
3.1 HISTORIE ETNICKÝCH A NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN NA NAŠEM ÚZEMÍ.....	29
3.1.1 Historie německé menšiny	29
3.1.2 Historie romské menšiny.....	30
3.1.3 Historie vietnamské menšiny	32
3.2 INTERKULTURNÍ KONFLIKTY V ČR.....	32
4 INTERKULTURNÍ STAV VE SVĚTĚ	34
4.1 INTERKULTURNÍ KONFLIKTY VE SVĚTĚ.....	34
5 UPLATNĚNÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA V MULTIKULTURNÍ VÝCHOVĚ A PORADENSTVÍ.....	36
5.1 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA	36
5.2 MULTIKULTURNÍ PORADENSTVÍ	39
5.3 MULTIKULTURNÍ KOMPETENCE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	40
5.3.1 Interkulturní komunikace	43
II PRAKTICKÁ ČÁST	45
6 RASOVÉ A ETNICKÉ POSTOJE A PŘEDSUDBY STUDENTŮ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	46

6.1	DRUH VÝZKUMU	46
6.2	VÝZKUMNÝ CÍL	46
6.3	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	47
6.4	HYPOTÉZY.....	47
6.5	VÝZKUMNÝ VZOREK	48
6.6	ZPŮSOB VYHODNOCENÍ DAT.....	48
7	VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	50
7.1	ZÁKLADNÍ INFORMACE A DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE RESPONDENTŮ	50
7.2	POROVNÁNÍ ROČNÍKŮ DLE DOPLŇUJÍCÍCH OTÁZEK (BEZ HYPOTÉZ).....	51
7.3	POROVNÁNÍ ÚDAJŮ DLE VÝZKUMNÝCH CÍLŮ, OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	58
7.3.1	Vliv délky studia na postoje a znalosti respondentů	59
7.3.1.1	Znalosti	59
7.3.1.2	Postoje.....	61
7.3.2	Vliv bydliště na znalosti a postoje	63
7.3.2.1	Znalosti	63
7.3.2.2	Postoje.....	65
7.3.3	Vliv kamarádství na znalosti a postoje.....	67
7.3.3.1	Znalosti	67
7.3.3.2	Postoje.....	68
7.3.4	Vliv jazykové vybavenosti na znalosti k rasovým a etnickým menšinám	71
7.4	ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ VÝZKUMU	74
	ZÁVĚR	76
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	77
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	80
	SEZNAM OBRÁZKŮ	81
	SEZNAM TABULEK.....	82
	SEZNAM PŘÍLOH.....	85

ÚVOD

Důvodem pro výběr tématu bakalářské práce je většinou autorův vlastní zájem nebo případně zajímavé neotřelé téma. U mě hrály oba dva faktory roli. Téma, které se zabývá předsudky k rasovým a etnickým minoritám, jsem si vybral, protože mě jednak zajímají postoje studentů humanitního oboru k této skupině a také proto, že výzkum zabývající se postoji a předsudky studentů sociální pedagogiky se ještě nikdo na naší univerzitě nezabýval. Téma menšin a našeho soužití a postojů k nim v médiích, politice a soukromém životě neustále probírané (zejména problematika Romské a Vietnamské menšiny). A nejen u nás. I v západních multikulturních zemích lze pozorovat určité konflikty mezi etnickou majoritou a minoritou (Např. Francie 2005, 2007, velké sociální nepokoje vyvolané muslimy, zejména přistěhovalci ze severní Afriky. Teroristické útoky v Londýně z roku 2005 spáchané muslimy, karikatury Mohameda v novinách (2006), vyhoštění Rumunských Romů z Francie (2010), či například negativní výroky německé kancléřky o multikulturalismu) které vedou k negativním postojům a předsudkům. V naší zemi se jedná zejména o negativní postoje vůči romské a vietnamské menšině a přistěhovalcům z balkánských a východních států (vyjma Slovenska). Podle výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění z roku 2006 pouze 9,6 % občanů ČR má kladný vztah k Romům. Vietnamská komunita je na tom lépe, podle stejného průzkumu je kladně hodnotí 36% občanů ČR. Ačkoliv je tohle téma v našich životech jak už jsem zmínil na denním pořádku, tak dle mého názoru není akademický výzkum v oblasti multikulturalismu v naší zemi dostatečný. Cílem této práce je zjistit, jak se staví k menšinám vysokoškolští studenti oboru Sociální pedagogika na univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Zjistit jestli má nějaký vliv na postoje a znalost menšin například délka studia nebo bydliště aj. Obecně platí, že absolventi vysokých škol jsou k menšinám tolerantnější. U studentů sociální pedagogiky by to mělo platit dvojnásob, jelikož jedněmi z hlavních kompetencí sociálního pedagoga či pracovníka jsou tolerance a empatie. Bude tedy zajímavé si ověřit, do jaké míry jsou studenti tohoto oboru ovlivněni negativními předsudky vůči rasovým a etnickým menšinám v naší poměrně kritické společnosti. Cílem této práce tedy bude zjištění postojové orientace studentů sociální pedagogiky vůči uvedeným menšinám a teoretické nastínění pojmů, které s daným tématem souvisí. V práci bych chtěl také popsat možnosti uplatnění sociálního pedagoga v multikulturní výchově a multikulturním poradenství.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MULTIKULTURALISMUS

Pojem multikulturalismus nás v moderní době oklopuje na každém kroku. Objevuje se často v médiích, politici ho také často užívají a co vůbec znamená? I když se o tomto pojmu v dnešní době hovoří více než kdy jindy, tak samotný jev existuje na naší planetě od nepaměti. Různé civilizace se vzájemně střetávají už od dávnověku. Není pochyb o tom, že člověk tento jev ovlivňuje a má pro něj a celou společnost důsledky. Například i v podobě postojů a případných předsudků k jiným etnickým skupinám než je ta naše, což je i hlavní téma této práce.

Tento pojem se skládá ze dvou slov a to: multi (více, mnoho) a kultura – z lat. slova culture (colo = pěstují).

Kultura je souhrn živoucích forem, hodnotových představ a životních podmínek obyvatel na časově a prostorově omezeném úseku. Pojem kultura naznačuje, že lidé nežijí pouze pravidel daných přírodními zákonitostmi. (Jandourek, 2007)

Průcha (2006) rozlišuje dvě pojetí kultury a to: širší pojetí, které zahrnuje všechny výtvořiny civilizace (materiální i duchovní) a užší pojetí, kde je kultura chápána jako veškeré projevy chování lidí (komunikace, zvyky, symboly, společenské rituály aj.)

S pojmem kultura se objevuje ještě jeden zásadní pojem a to kulturní vzorce. Kulturní vzorce představují způsoby chování, hodnoty a normy, komunikační zvyklosti, které jsou charakteristické pro určité etnikum či kulturu dané země. (Průcha, 2006)

Multikulturalismus se dle Buryánka (2002) dá chápat různě. Uvádí následující dělení:

stav společnosti, ve které vedle sebe žijí různé sociokulturní skupiny se specifickými systémy institucí, tradic, postojů a hodnot. V tomto pojetí je pojmu multikulturalismus užíváno neutrálně, koexistence různých skupin neznamena automaticky přítomnost tolerance a respektu ve vzájemných vztazích.

proces, při kterém dochází k výměně kulturních statků, k vzájemnému ovlivňování kulturních systémů a případně k vytváření systémů nových.

vědecká teorie, která se zabývá různými aspekty sociokulturní rozmanitosti. Multikulturalismus zkoumá a srovnává odlišné názory na svět, rozdílná pojetí skutečnosti, rozmanité vzorce jednání, komunikační kódy, zabývá se kulturními rozdíly jako výsledkem specifické adaptace společností na různá prostředí.

společenský cíl, multikulturalismus v tomto pojetí znamená vědomé úsilí o vytvoření pluralitní společnosti zahrnující množství odlišných sociokulturních skupin. Jejich soužití má být založeno na principech rovnosti, tolerance, respektu, dialogu a konstruktivní spolupráce. Důležitou složkou a nástrojem tohoto pojetí multikulturalismu, shodného i s duchem této publikace, je multikulturní (interkulturní) vzdělávání.

Pro multikulturní výchovu, která je také součástí této práce, jsou nejdůležitější dvě koncepty multikulturalismu a to: kulturní pluralita (neboli kulturní relativismus) a etnocentrismus. Kulturní pluralita je princip, podle něhož se uznává, že jednotlivá společenství mají své specifické kultury, které je nutno považovat za rovnocenné. Není oprávněné považovat cizí kulturu za primitivní jen proto, že neodpovídá kultuře naší, či kultuře vyspělých států. Danou kulturu lze soudit jen v kontextu jejich vlastních hodnot a norem. Naopak etnocentrismus je tendence poznávat a hodnotit ostatní kultury jen z pohledu našeho vlastního společenství. (Průcha, 2006)

Základní elementy multikulturalismu dle Laungani (2005):

- Všechny lidské bytosti jsou produktem jejich vlastní kultury.
- Multikulturalismus není politickým krédem.
- Každá kultura má své vlastní jedinečné získané způsoby výkladu svého vlastního světa (ů), které dávají smysl jejich života.
- V každé kultuře existuje pluralita hodnot a tradic.
- „Plasticita“ lidského chování umožňuje osobám překonat (v rámci určitých omezení) vlastní kulturně zakotvené hranice.
- Každá kultura je v některých ohledech nedokonalá, protože žádná kultura nemá odpovědi na Sokratovskou otázku, co představuje dobrý život, a jak by měl být žit.
- Každá kultura může něco hodnotného nabídnout jiné kultuře a naopak.
- Směs kultur více než pravděpodobně povede k obohacení své intelektuální, citové, umělecké, duchovní, humanitární a morální vize

1.1 Procesy, které se vyskytují v multikulturním společenství

V následující části bych se chtěl věnovat procesům, které utvářejí multikulturní společnost nebo jsou její součástí. Tyto procesy mohou zároveň mít vliv i na utváření postojů a předpokladů jak domácího (hostitelského), tak přicházejícího etnika a to jak v podobě pozitivního tak i negativního náhledu na danou skupinu.

1.1.1 Akulturace

Akulturace je dle Průchy (2004) sociální proces, v němž dochází ke kulturním změnám trvalým stykem dvou nebo více kultur. Tento proces zahrnuje jak přebírání prvků z jiné kultury, tak jejich vylučování nebo přetváření.

Podobně popisuje akulturaci i Soukup (2004): Akulturace je typ endogenní kulturní změny, k níž dochází při vzájemném kontaktu různých kultur.

Akulturaci lze tedy shrnout jako proces, který se vyskytne pokaždé, kdy se dostávají do střetu dvě nebo více kultur současně. Pro multikulturní stav společnosti naprosto stěžejní pojem.

1.1.2 Asimilace

(z lat. ad-similare, při-podobnit, přizpůsobit)

Asimilaci popisuje Průcha (2004) jako postupné včleňování jednoho etnika a jeho kultury do jiné kultury tak, že znaky původní kultury se ztrácejí a jsou nahrazovány znaky dominantní, přijímané kultury.

Podle Gordon, Ladson-Billings (1997) je asimilace považována za významnou a nedílnou součást každé analýzy rasových a etnických vztahů. Jelikož je považována za proces progresivní a nevratný.

Ve své analýze procesů asimilace uvádí Gordon (in Grant, Ladson-Billings, 1997) sedm typů (stádií) asimilace:

1 kulturní nebo také behaviorální (což popisuje jako akulturaci neboli změnu kulturních návyků dle hostitelské společnosti)

2 strukturální (chápe jako vstup nové skupiny mezi elitu, společenství a instituce původní skupiny)

3 manželská (sňatky mezi původní a novou skupinou ve velkém měřítku)

4 identifikační (rozvoj pocitu sounáležitosti založené výhradně na hostitelské společnosti)

5 postojové vnímání (absence předsudků)

6 behaviorální vnímání (absence diskriminace)

7 občanská (absence původních hodnot)

1.1.3 Integrace

Integrace je dle Hladíka (2006) začlenění jedince nebo skupiny do jiného uskupení za účelem akceptování členy skupiny, do které se začleňují.

Za cílovou skupinu integrace cizinců na území České republiky jsou obecně považováni dlouhodobě legálně usazení cizinci, kteří žijí v ČR nejméně po dobu jednoho roku. (Hladík, 2006)

Sociální integrace dle Rákoczyové (2009) zahrnuje několik dimenzí a to:

1 Strukturální dimenzi sociální integrace (závisí zejména na trhu práce, vzdělávání a kvalifikaci, životní úrovni, bydlení a veřejných institucích)

2 Kulturní dimenzi sociální integrace (obsahuje zejména jazyk, volný čas a informovanost o životě ve společnosti)

3 Interaktivní dimenzi sociální integrace (obsahuje kontakty s českou majoritou, kontakty s cizinci a krajany)

4 Identifikační dimenzi sociální integrace (domov, občanství, identita a ztotožnění se s českou společností)

Integraci tedy můžeme chápat pozitivněji než asimilaci jelikož si cizinci mohou ponechat své kulturní hodnoty a zvyky, jen se částečně musí přizpůsobit hostitelské společnosti.

1.2 Základní pojmy spojené s multikulturalismem

V této podkapitole se budu snažit o nastínění základních pojmů, které tvoří multikulturní společnost a jsou důležité pro téma mé práce.

1.2.1 Etnikum a Etnicita

Etnikum je skupina lidí, kteří mají společný jak původ, tak jazyk a sdílejí společnou kulturu. Etnikum se vyznačuje vlastní etnicitou. (Průcha, 2004)

Etnicita je vzájemně propojený systém kulturních, rasových, jazykových a teritoriálních faktorů, historických osudů a představ o společném původu působících v interakci a formulujících etnické vědomí člověka a jeho identitu. (Průcha, 2004)

Dle Průchy (2010) ve světě existuje až 5000 různých etnik. Jejich velikosti jsou velmi rozdílné. V Evropě žije 72 původních etnik, avšak toto číslo je ochuzeno o etnika Ruské federace a bez několika desítek přistěhovalců z vně Evropy.

Z výše uvedených údajů vyplývá multikulturní realita dnešního světa. Variabilita kultur různých etnik, ras a národů je tedy obrovská.

1.2.2 Národ

Národ (latinsky *natio*) je společenství lidí, kteří se hlásí ke stejné národnosti. Tímto pojmem se v různých zemích a jazycích odlišují zcela rozdílné sociální organismy.

Národ je osobitě a uvědomělé kulturní a politické společenství, na jehož utváření mají největší vliv společné dějiny a společné území. (Průcha, 2004)

K této definici se uvádějí ještě tři typy kritérií, jimiž jsou národy identifikovány:

Kritéria kultury: Spisovný jazyk (u národů Evropy a některých národů Asie), nebo společné náboženství (např. u národů Blízkého východu) nebo společná dějinná zkušenost (např. Švýcaři – národ tvořený několika odlišnými etniky).

Kritéria politické existence: národy mají buď vlastní stát, nebo autonomní postavení v mnohonárodním či federativním státě.

Psychologická kritéria: jednotlivci sdílejí společné vědomí o své příslušnosti k určitému národu (Průcha, 2004, s. 54).

1.2.3 Rasa

V naší republice můžeme hovořit převážně o rase europoidní (Češi, Slováci, Poláci..., ale i Romové) a mongoloidní zastoupena zejména vietnamskou menšinou.

V nejširším slova smyslu můžeme rasu definovat jako pojem, který symbolizuje společenskopolitické konflikty a zájmy vzhledem k rozdílným typům lidských těl. Přestože pojem rasy odkazuje na biologicky podmíněné lidské vlastnosti (tzv. fenotypy) výběr těchto zejména lidských rysů je pro účel rasové selekce vždy sociální a historický proces (Grant, Ladson-Billings, 1997)

Tento pojem je užíván zejména ve fyziologické antropologii a biologii člověka. Rasy jsou velké skupiny lidí s podobnými znaky, které jsou dědičné, vytvořili se vlivem prostředí, které je typické pro danou rasu a mají vymezené geografické teritoria. (europoidní rasa: Evropa a Blízký východ, negroidní rasa v Africe, mongoloidní rasa v Asii) Pojem rasa je tedy zcela neutrální. (Průcha, 2004)

1.2.4 Rasová a etnická (národnostní) menšina

Národnostní menšina je jasně definována zákonem č. 273/2001 Sb. Zde uvádím zkrácenou definici dle Průchy (2006): Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početnou menšinu obyvatelstva a zároveň souhlasí s tím být považováni za národnostní menšinu.

Průcha (2006) dále uvádí, že za vhodnější termín se pokládá etnická menšina, jelikož tento termín pokrývá každou skupinu obyvatel určité země, která v ní nepatří k většinové.

Dle Průchy (2006) Lze rozlišit tři typy národnostních menšin:

- 1) Etnika, která nemají vlastní stát (Např. Baskové, Katalánci, Rusíni, Laponci aj.)
- 2) Etnika sídlící na území jiného státu než je jejich vlastní stát (Např. maďarská menšina žijící na území Slovenska aj.)
- 3) Specifické případy na rozmezí etnických/náboženských/rasových skupin. (V ČR například Romové a Židé.)

Pojem menšina či minorita se netýká jen etnických a rasových skupin když se s nimi můžeme nejčastěji setkat právě v tomto spojení. Důležité je, že některé obecné principy sociální práce s menšinami můžeme použít jak při práci s lidmi odlišného etnika a národnosti, tak třeba při práci s lidmi s postižením, bezdomovci, alkoholiky aj. (Navrátil, 2003)

Charakteristickými znaky menšiny dle Navrátila (2003, s. 16) jsou:

1. Tělesné nebo kulturní charakteristiky, které její příslušníky odlišují od příslušníků dominantní skupiny.
2. Zkušenost předsudečných postojů a znevýhodnění.
3. Příslušnost k minoritní skupině není dobrovolná.
4. Pocit solidarity s jinými příslušníky téže skupiny.
5. Sňatky jsou uskutečňované obvykle mezi příslušníky téže skupiny.

2 POSTOJE, STEREOTYPY A PŘEDSUDKY VŮČI RASOVÝM A ETNICKÝM MENŠINÁM

V této kapitole popíšeme jevy, které vychází z postojů k menšinám a odráží naše vnímání a chování k minoritám i sobě samým. Budu se zabývat především vznikem, příčinami a faktory, které je ovlivňují.

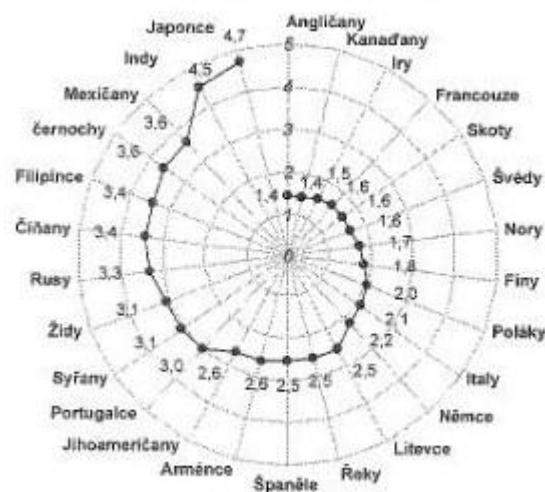
2.1 Postoje

Nejprve je nutné začít pojmem, který všechny ostatní zaštiťuje a to pojmem postoj. Nemít postoje tak neexistují jak stereotypy, tak předsudky.

Postoje jsou dle Průchy (2006) hodnotící vztahy zaujímané jednotlivcem vůči okolnímu světu, jiným subjektům a sobě samému, které zahrnují tendenci chovat se určitým stabilním způsobem. Důležité je, že jsou formovány od dětství a jsou determinovány kulturně.

Postoje mohou mít několik forem. Jak uvádí Novák (2002) formami postojů může být přesvědčení, víra, mínění aj.

Obrázek 1 Postoje Amerických studentů k ostatním národům dle Spoerl (in Hnilica, 2010)

Uvedený obrázek uvádí postoje studentů z USA (954 respondentů) k ostatním národům. Na škále 1-5. 1 nejvíce sympatický národ, 5 nejvíce nesympatický národ. Průzkum byl proveden v roce 1951, tedy krátce po skončení II světové války. Proto možná tak negativní vztah k Japoncům.

Evropské centrum pro monitorování rasismu a xenofobie uskutečnilo v roce 2000 průzkum názorů zhruba 16000 občanů v 15 členských zemích Evropské unie s cílem zjistit postoje

Evropanů k etnickým menšinám. Na základě tohoto výzkumu bylo možné stanovit čtyři kategorie postojů (Launikari, Puukari, 2009):

1) Aktivně tolerantní

Tuto skupinu tvoří více než 21% respondentů. Přítomnost menšin je nepobožuje a naopak věří, že menšiny společnost obohacují. Lidé v této skupině projevují nejsilnější podporu antirasistické politiky.

2) Netolerantní

Skupina tvořena 14% respondentů je opakem aktivně tolerantních.

3) Pasivně tolerantní

39% respondentů, tato skupina má vůči minoritám veskrze pozitivní postoje a věří, že obohacují společnost. Přesto nepodporuje politiku ve prospěch minorit.

4) Ambivalentní

Tvoří ji 26% respondentů. Tato skupina si přeje asimilaci menšin. Tito respondenti se domnívají, že minority nebohacují společnost, ale jejich přítomnost jim nevadí.

2.1.1 Jednotlivé postoje projevující se i navenek a mající vliv na soužití etnicky či národnostně rozdílných společenství

V této podkapitole chci nastínit jednotlivé postoje a projevy, spíše negativního rázu, které se objevují v multikulturní společnosti.

2.1.1.1 Rasová diskriminace

Diskriminace je chápána jako postoj a způsob chování, kterým jsou znevýhodňováni nebo ponižováni lidé na základě své příslušnosti k určité skupině. (Jandourek, 2007)

Podle Šiškové (2008) jde u rasové diskriminace především o neoprávněné rozlišování jedinců nebo skupin na základě jejich příslušnosti k určité rasové či sociální kategorii a znevýhodňování jedněch oproti druhým. Rasová diskriminace pojímá dva druhy tohoto chování. Může jít o diskriminaci úmyslnou, vědomou a diskriminaci strukturální. První druh rasové diskriminace je úmyslné chování, směřující k určitému jedinci diskriminované skupiny s konkrétním obsahem. V tomto případě se může jednat například o upírání určitého zaměstnání. Druhá forma rasové diskriminace je diskriminování vlastností určitých systémů a procedur, které pak, aniž by chtěly úmyslně diskriminovat určitou handicapovanou

skupinu lidí, jsou pro ni obtížně dostupné, protože nepočítají s jejími odlišnostmi a možnostmi. Například vzdělávací systém, který nebere v úvahu jazykové možnosti Romů.

Na poli rasové diskriminace může docházet i k tzv. diskriminaci pozitivní. Ta zahrnuje politická opatření, která zvýhodňují členy etnických skupin, které byly v minulosti znevýhodněny. (Jandourek, 2007)

2.1.1.2 Nacionalismus

Nacionalismus dle Jandourka (2007) představuje ideologii přehnaného národního vědomí, která snižuje hodnotu ostatních národů. Podle nacionalismu mají lidé jen jednu národnost, která je nejvyšší hodnotou a té by měli podřídít své soukromé zájmy. Nacionalismus je často spojován s požadavkem vlastního suverénního státu.

Gellner (1993) vysvětluje nacionalismus jako původně politický princip, který tvrdí, že politická a národní jednotka musí být shodná, je to teorie, která požaduje, aby etnické hranice nebyly přetáty politickými hranicemi, a hlavně, aby etnické hranice uvnitř daného státu neoddělovaly držitele moci od ostatních, je to zásada stejnorodých kulturních jednotek a povinné kulturní jednoty vládců a ovládaných. Dále tvrdí, že nacionalismus tvoří národy a nikoliv naopak.

Silné nacionální cítění se může určitě negativně projevit v postojích vůči jiným národnostem či etnickým skupinám. Příkladem mohou být Slováci, kteří jsou dle mého názoru velcí nacionalisti. Negativně se staví zejména k maďarské menšině na území jižního Slovenska. Myslím si, že i slabé nacionální cítění či jeho nedostatek může mít negativní projev. A to zejména v neudržitelnosti své vlastní kultury a její snadné nahrazení jinou, cizí, která je agresivnější a dominantnější.

2.1.1.3 Rasismus x sociální distance

K vysvětlení těchto pojmů jsem se rozhodl zejména z důvodu jejich častého zaměňování nebo dokonce jejich splývání. Často je za rasistu obviňován člověk, který nenesé znaky právě rasisty, nýbrž se jen od určité skupiny sociálně distancuje. Mezi uvedenými pojmy tedy existují významné rozdíly, které se pokusím níže rozepsat.

Rasismus je označení pro takové jednání, které vede k fyzickému nebo verbálnímu napadení z důvodu příslušnosti k jiné rase. O rasismu můžeme mluvit tedy pouze tam, kde dochází k napadení nebo ohrožování jedné rasové skupiny ze strany jiné rasové skupiny. (Průcha, 2004)

Naopak sociální distance označuje dle Jandourka (2007) vzdálenost danou především hodnotovými představami, postoji, předsudky pocity sympatie antipatie. Což tvoří stejný základ jako u rasismu nicméně největší rozdíl je ten, že při sociální distanci nedochází k agresi.

Obrázek 2 Škála sociální distance Bogardus (in Hnilica, 2010)

	Do blízkého příbuzenského vztahu na základě manželství	Do mého klubu coby osobního přítele	Jako souseda v naší ulici	Do zaměstnání v mém oboru v mé zemi	K občanství v mé zemi	Pouze jako návštěvníky v mé zemi	Nevpustil bych do mé země
Angličany	x	x	x	x	x		
Francouze	x	x	x	x	x		
Iry	x	x	x	x	x		
Kanaďany	x	x	x	x	x		
Němce	x	x	x	x	x		
Rumuny	x	x	x	x	x		
Dány				x	x		
Finy				x	x		
Holandány				x	x		
indiány				x	x		
Italy				x	x		
Švédý				x	x		
Bulhary						x	
Čechoslováky						x	
Číňany						x	
Maďary						x	
Mexičany						x	
Poláky						x	
Rusy						x	
Židy						x	
černochoy							x
Indy							x
Japonce							x
Řelky							x
Turky							x

Výše uvedená škála sociální distance představuje postoje 110 byznysmenů a učitelů z pobřeží Pacifiku USA. Průzkum byl proveden v roce 1925.

Rasově motivované útoky se u nás objevují poměrně často. Z poslední doby můžu uvést konkrétní případy, které se týkaly zejména Romské menšiny na našem území. A to případ popálené Natálky (kauza Vítkov), který byl rasově motivován. Nebo například rasově motivované střety v Litvínovském sídlišti Janov. Objevují se i útoky orientované na majoritu a které jsou rovněž rasově motivovány, jako tomu bylo například v listopadu loňského roku, kdy soud odsoudil romského mladistvého za rasově motivovaný útok a napadení mladého chlapce.

Tabulka 1 Počet rasově motivovaných trestných činů dle Šiškové (2008)

Rok	Počet případů
1993	51
1994	130
1995	181
1996	131
1997	159
1998	133
1999	316
2000	364
2001	452
2002	473
2003	335
2004	336

Jak je možné vyčíst z tabulky tak rasově motivované útoky mají rostoucí tendenci.

2.1.1.4 Xenofobie

Xenofobie je strach a odpor vůči jiným národům a národním kulturám jakož i nepřátelství vůči členům a skupinám z těchto zemí. (Grant, Ladson-Billings, 1997)

Zajímavý pohled na xenofobii přináší Tesař (2007), který tvrdí, že uvnitř vlastní skupiny, ve které žijeme, hledáme bezpečí a vně ní vidíme nebezpečí. Původně jsme se báli hlavně divokých šelem, hadů avšak ti z našeho bezprostředního okolí zmizeli; zato přibylo oproti minulosti hodně cizích lidí. Jedinci s odlišnými zvyky jsou tedy pro nás dnes symbolem divočiny.

Dalo by se říci, že xenofobie je do určité míry přirozený jev. Záleží jen na tom, do jaké míry se projevuje navenek. Opatrnost a strach z neznámého je určitou obranou reakcí člověka, a pokud se nevykrystalizuje až v agresi tak dle mého mínění i pozitivní jev.

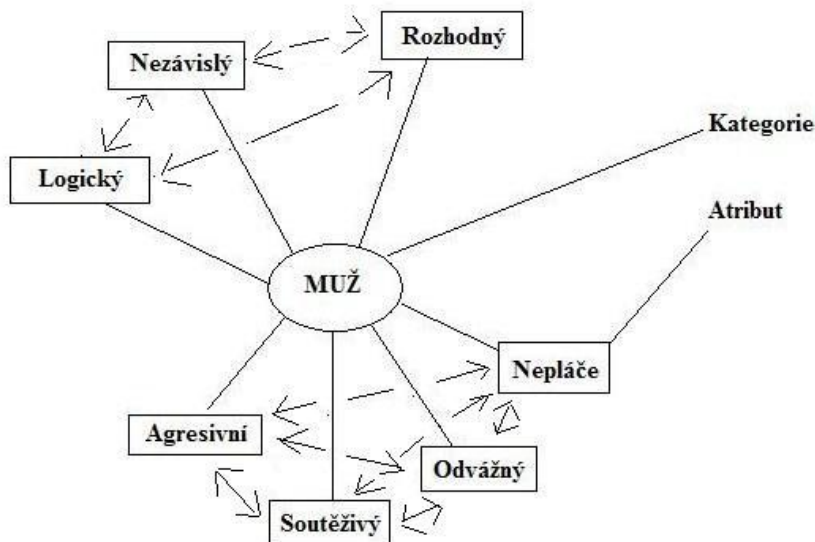
2.2 Stereotypy

Trefný příklad stereotypu uvádí Hnilica (2010) : Pokud si představíme, že jsme se kdysi seznámili s několika Mongoly, kteří nás zaujali svou výškou – všichni měřili okolo dvou metrů. Přestože jsme už nikdy později žádného Mongola nepotkali, mohl v nás zůstat dojem, že jsou Mongolové vysocí. Toto přesvědčení je elementárním případem stereotypu.

Stereotyp je tedy zevšeobecňující mínění o skupinách nebo objektech. Jde o šablonovitý způsob vnímání, posuzování a hodnocení toho, k čemu se vztahuje. Není výsledkem přímé zkušenosti, je přebírán a udržuje se tradicí (Buryánek, 2005)

V povaze stereotypu je vždy generalizace. Do praxe se zevšeobecňující charakter stereotypu promítá jako připsání určité vlastnosti celé skupině jedinců bez ohledu na jejich individuální charakteristiky. Častým opakováním široce sdílených předsudečných formulek typu: Romové kradou, Vietnamci neplatí daně, Ukrajinci jsou mafiáni apod. Nakonec dojde k tomu, že i kriticky myslící člověk přestává vnímat hranice platnosti těchto výroků a začíná je i sám interpretovat. (Buryánek, 2005)

Obrázek 3 Stereotyp muže dle Hnilici (2010)

Stereotyp je tedy dle Hnilici (2010) přesvědčení, že jsou se sociální kategorií (Např. muž) asociovány atributy (Např. agresivní, soutěživý atd.)

Samozřejmě podobně lze aplikovat i na etnickou menšinu např. Romskou. Kde by byl sociální kategorií Rom a jejími atributy například: nevzdělaný, špinavý, sprostý, zanedbaný aj.

Drabinová (in Průcha, 2010, s. 116) definuje národní stereotyp následovně: „Národní stereotypy slouží všem členům společnosti jako společné hodnotové soustavy vztahů, umožňující konstruovat vnitřní a vnější svět, posilují spojitost členů společnosti, sounáležitost a rozlišení: „naše“ společnost je jiná. Uplatňují se k doložení loajálnosti vůči vlastnímu ná-

rodu a odůvodňují stavění se do role „obětního beránka“ v období krizí. V konfliktních obdobích se pak stereotypní označení vyostřují v silně negativně zabarvené obrazy.“

Průcha (2006) dodává, že etnické a národní stereotypy jsou zjednodušující, vztažené z jednotlivých zkušeností na celou skupinu a dlouhotrvající (těžko se mění).

Ačkoliv jsem uvedl v předchozím příspěvku negativní stereotyp, tak stereotyp nemusí být vždy negativní. Jak například uvádí Novák (2002 s 11.) : „Vždyť je přece všeobecně známo, že Angličané jsou klidní, Francouzi galantní, Skandinávci odtažití. Němci pečliví a důkladní...Opravdu všichni a vždycky?“

2.3 Předsudky

Předsudek je dle Hnilici (2010) definován jako zvláštní třída postojů, mezi jehož definiční znaky patří:

- a) že jde o postoj k sociální kategorii
- b) že je pokládán za příčinu diskriminace
- c) že má negativní valenci

G. W. Allport (in Hnilica, 2010) považuje etnický předsudek za antipatii, která vychází z chybné generalizace. Tuto antipatii lze určitým způsobem vyjádřit. Může být namířena jak proti skupině, tak proti celku.

Průcha (2006) dodává, že předsudky bývají obzvláště vyhrocené tam, kde žijí příslušníci výrazně odlišných populací. Např. Slováci a Maďaři na jihu Slovenska, Srbové a Albánci v Kosovu aj. Zároveň ale platí, že etnické předsudky vyskytují u všech národnostních a etnických skupin byť v různé míře.

Typickým předsudkem může být například, že Vietnamci jsou dealeři marihuany nebo že Romové kradou.

Pro úplnost uvádím ještě jednu definici předsudků dle Šiškové (2008): Předsudky představují zvláštní komplex v podstatě nezdůvodňovaných postojů a stanovisek, které si lidé osvojují nenápadně vlivem prostředí nebo je převezmou od nějaké „authority“. Předsudky jsou laciné berličky, s jejichž pomocí lze docela snadno překonávat obtíže, které provázejí formování vlastního názoru na něco, co se vymyká našemu zaběhnutému vidění okolního světa.

Pro vznik a vývoj předsudků je důležité zejména prostředí, v němž jednotlivec od dětství vyrůstá. Což znamená, že v průběhu osvojování určité kultury dítě přejímá nejen pozitivní

postoje, hodnoty, normy aj., ale také jejich negativní obdobu v podobě předsudků. Je zjištěno, že děti si osvojují postoje a předsudky vůči etnickým či rasovým menšinám nejprve od rodičů a příbuzných a také, že děti rozpoznávají etnické a rasové rozdíly již v předškolním věku. Většina výzkumů konstatuje, že vznik rasovým předsudků u dětí výrazně ovlivňuje sociokulturní profil rodin. Rasové předsudky se častěji vyskytují v rodinách s nižším socioekonomickým statusem a s nižší úrovní vzdělání rodičů. (Průcha, 2006)

2.3.1 Média a jejich vliv na postoje a předsudky v ČR

Články a relace, které se objevují o menšinách v novinách, rozhlasu či televizi, postrádají potřebnou míru objektivitu a vyrovnanosti. V mediálních zpravodajstvích převládají zprávy z černé kroniky, ve kterých se pravidelně zdůrazňuje etnický původ pachatelů různých trestných činů a přestupků (Nečas, 2002)

Pokud mám uvést příklad tak se může jednat například o článek typu: V paneláku měl Vietnamec varnu, v tašce devět kilo pervitinu a samopal¹, nebo: Rom brutálně bil a týral hochu, soud mu trest zmírnil². A proto se ptám, je opravdu nutné uvádět v nadpisech článků pachatelovu etnickou příslušnost? Je to hlavní údaj, který by nás měl zajímat? Tyto články akorát vzbuzují vášně a prohlubují nenávist vůči daným etnikům.

V dnešní moderní internetové době, ale už dle mého názoru největší faktor nepředstavují klasická média, jako jsou noviny nebo televize, ale internetové diskuze, které se pod články nebo třeba na Facebooku objevují. Zde může každý přidat svůj názor a často se jedná o radikální příspěvky, které si může přečíst díky dostupnosti i dítě, které si teprve utváří své vlastní postoje a názory. Nedávno vznikla na Facebooku skupina Protest proti snížení trestu Romovi. Ta protestuje proti snížení trestu pro romského chlapce, který loni napadl a znásilnil chlapce a jehož čin byl prokázán jako rasově motivovaný. Skupina vznikla 18. 3. 2011 a ke dni psaní této kapitoly (21. 3. 2011) má už něco kolem 41 000 členů. Samozřejmě na protestu jako takovém by nebylo nic špatného, ale na stránce se objevují až zarážející komentáře plné nenávisti ke všem Romům.

Uvedu pár příkladů (neupravováno, jména autorů příspěvků neuvádím):

¹ http://praha.idnes.cz/v-panelaku-mel-vietnamec-varnu-v-tasce-devet-kilo-pervitinu-a-samopal-1jb-/praha-zpravy.asp?c=A110301_154408_praha-zpravy_wlk

² <http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/ustecky/clanek.phtml?id=694314>

P1: Ty woe jsem vytočenej na 12.000 otáček - a ještě jeden paradox- když chytíš cikána, jak ti něco krade a ty ho sejmeš tak jdeš srát ty, protože on jenom krade A TY jsi rasista - bych blil

P2: Jak to kdosi psal na debatě na novinkách-toto je přesně styl, jakým z normálních a slušných lidí dělají extremisty-já jsem takovej nikdy nebýval, ale po takovýchto věcech bych ty rómáky kopal do těch jejich černých prdelí všechny

P3: Žháři z Vítkova dostali 22+22+20+20 a tenhle teplý xindl směšných 5 let? A ten druhý ani to? Za brutální napadení a znásilnění? No comment...

P4: Já si myslím, že tady to, že je rom, nehraje vůbec roli. I kdyby byl vietnamec, esky-mák, situace bude pořád stejná, akorát tam nebude proti romovi, ale třeba proti „vietnamcovi“. Ale tohle ho neomlouvá. Jde jen vidět, jak vycházel s ženami, jak znásilnil nebohého KLUKA! Ho bych nezabila hned, ale mučila bych ho nahého někde před lidmi a vychutnávala si každou slzu jeho blbosti !

P5: Cigáni s iq debility pod ochranou jakýs takých lidských práv ?? Ten chlapec si ponese doživotní trauma, bolest i ponížení do konce života a nedostane ani zadostiučinění od spravedlnosti !! Možná na biblickém ZUB ZA ZUB přeci něco bude ! Jak mohl soud překvalifikovat tyto hrůzné činy z pokusu na vraždu jen na ... a kde se úplně vytratil rasově motivovanéj útok cigánů, kde tomuto chlapci nadávali do bílých sviní a jinak uráželi Naše etnikum ????

P6: Zajímaly by mě reakce v tom případě,kdy by bylo uvedeno pouze to,co dotyčný udělal a věk..schválně bych byla zvědavá,co by padalo z těch nevymáchaných hub..jsme národ kokotů..se všim všudy,prolínající se všudy..i institucemi..je to snižený kvůli věku a neuvědomělosti a doufám v to,že hoch zamíří po lochu rovnou na psychatrii..stejně tak,jako by měly všechny případy,ale přestaňte sem srát vaše velechytrý názory na rasismus obráceně apod..je to ke zblití..až se začneme chovat slušně a intelig.,pak dám někomu za pravdu,ale takhle..sorry

P7: Ne že bych se ztotožňoval s některými posty, protože některé komentáře, které se tady vyskytují jsou víceméně voda do mlýna "lidumilům" typu Kocáb a Džamila. Ale na druhou stranu, to co se děje s "posvěcením" z nejvyšších míst a proti čemu jsou normální lidé bezbranní se tedy ventiluje tímto způsobem. Jen by mě zajímalo, kdy konečně ...napadne někoho řešit důvod proč jsme vlastně takovým "národem rasistů" (Uvozovky představují sar-

kasmus). Zatím akorát ze všech stran jde číst a slyšet, jak jim vlastně ubližujeme, ale proč jim tedy někdo z těch velkohubníků nenabídne azyl?...

Je otázka, zda by takovou vlnu emocí, protestů a podobných komentářů vyvolal i stejný útok, avšak spáchaný „bílým“ Čechem. Ačkoliv se jedná o hrůzný čin, tak asi ne v takové míře jako u uvedeného případu.

Média mají velmi podstatný faktor při utváření a formování postojů a předsudků. Myslím, že díky moderním komunikačním technologiím může nastat ještě horší situace, než právě je. Postoje k etnickým menšinám na našem území se pokusím nastínit v další kapitole.

3 INTERKULTURNÍ STAV V ČR

Česká republika je v porovnání se západními zeměmi, co se týče rozmanitosti obyvatelstva poměrně nevýrazná, nicméně to neznamena, že je homogenní. V naší republice pobývá dle Českého statistického úřadu na 180 tisíc cizinců (trvalý pobyt, údaje z 31. března 2010). To znamená téměř 2% obyvatel České republiky. Nejrozšířenější cizí národnosti dle ČSÚ je národnost Ukrajinská se 44 597 lidmi s trvalým pobytem (130 561 celkem) v ČR, druhou dle počtu nejrozšířenější cizí národnosti je Vietnamská se 36 003 obyvateli s trvalým pobytem v ČR (61 067 celkem). Slováci jsou až na třetím místě s 27 422 obyvateli s trvalým pobytem (71 950 celkem). Další národnosti tvoří zejména Rusové, Němci a lidé původem z Balkánských zemí nebo ze zemí bývalého Sovětského svazu. Zcela specifickým národem jsou Romové. Při sčítání lidu v roce 2001 se k této národnosti přihlásilo necelých 12 tisíc obyvatel. Odhad odborné veřejnosti je však několikanásobně vyšší. Dle Zprávy o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2001 se jedná zhruba o 150-300 tisíc osob. Neoficiálně jsou tedy Romové nejpočetnější národnostní menšinou České republiky.

3.1 Historie etnických a národnostních menšin na našem území

Postoje a předsudky musely k ostatním národům a etnikům postupně vzniknout a opírají se o historické situace. Rasové předsudky mají tedy svou historii, tj. v nějaké době musely vzniknout, rozšířit se v určité populaci, musely se generačně přenášet, a to mnohdy během řady století. (Průcha, 2004)

V této kapitole se budu zabývat historií menšin, které mají na našem území určitou tradici. Začnu historií Německé menšiny na našem území, pokračovat budu historií Romů a následovat bude historie Vietnamské komunity na území ČR.

3.1.1 Historie německé menšiny

Na území České republiky lze sledovat vliv menšin už od středověku. Na našem území pobývala zejména německá populace a měla silný vliv na kulturní, společenský a hlavně politický život. Např. na Univerzitě Karlově měli do roku 1409 Němci (Sasové a Bavoři) a Poláci stejné hlasovací pravomoci jako Češi a to jim dávalo značnou výhodu. I samotný německý jazyk je jednou z příčin historických předsudků, už před nástupem Habsburků na český trůn hrála němčina velkou roli.

Jak uvádí Nekvapil, Svoboda a Wagner (2009), němčina byla jazykem středověkých německých kolonistů, jazykem písemností a vzdělanosti, jazykem panovníků i utlačovatelů. Silná pozice němčiny slábla až v momentě českého národního hnutí v 19. století.

Nicméně již ve středověku lze sledovat vzájemnou averzi mezi oběma jazykovými skupinami. Protiněmecké averze se dochovaly i v různých písních. Např. z Kroniky tak řečeného Dalimila:

Dlouho, dlouho země smutkem krvácela,

Že Němčici Čechy vybit chtějí zcela.

Kdxž do města čeští páni zavítali,

Kloubouk jim tam strhli, hlavu jim tam sřali

Měšťané, co s Němci byli jedna ruka.

Já to viděl, srdce dodneška mi puká. (Buryánek, 2005)

Vážnou krizi do vzájemných vztahů vneslo také husitské hnutí. Docházelo k násilnostem na obou stranách a k počest'ování některých měst. Habsburkové se poté neprojevovali jako vládci němečtí, ale jako panovníci absolutističtí. 19. století, ve kterém proběhly nacionalizační procesy po celé Evropě, znamenalo počátek konce pro klidné soužití česky a německy mluvícího obyvatelstva. Nacionalizace postupně zasáhla všechny aspekty politického, sociálního, kulturního a ekonomického života. (Buryánek, 2005)

Za zmínku stojí určitě Benešovy dekrety, jejichž hlavním cílem po II. světové válce bylo vysídlení Němců a potrestání nacistických zločinců.

V dnešní době mají negativní postoje k Němcům spíše starší lidé. To si lze vysvětlit tím, že mají dobovou blízkost k negativní zkušenosti, jakou německá okupace rozhodně byla. Ve srovnání s jinými skupinami jako jsou například Romové, Ukrajinci a Vietnamci, není míra xenofobie vůči Němcům nijak závratná. (Buryánek, 2005).

3.1.2 Historie romské menšiny

Zajímavé je také sledovat historii nejpočetnější menšiny na našem území, a to Romů. První doložená zmínka o výskytu Cikánů v Čechách je zápis ve Starých letopisech českých z roku 1416: „...Toho léta vláčili se Cikáni po České zemi a lidi mámili...“. Dříve se vedli o původu Romů značné diskuze. Kronikáři v 15. Století uváděli jako pravlast Cikánů Egypt. I sami Cikáni tuto nepravdu s různých důvodů podporovali. Až pozdější průzkumy odhalily indický původ. Cikánům se zpočátku dostávalo všude vřelého přijetí a podpory.

Hlavně kvůli úloze poutníků, kterou na sebe vzali před křesťanským světem. Dostávalo se jim finančních odměn a nadále jim byl umožňován kočovný život. Veřejné mínění se od nich začalo odklánět poté, co se ukázalo, že jejich výpovědi nejsou pravdivé. Ukázalo se, že dokonce nejsou ani křesťany. Magie a věštění jim vynesly nebezpečné označení pohanů a kacířů. V roce 1697 v Čechách a roku 1701 byli Cikáni prohlášeni za „vogelfrei“ a byla jim odňata osobní práva. V letech 1580 – 1785 byli Cikáni na Moravě pronásledováni. Od tohoto roku nemohli být Cikáni vyhoštěni ze země a mohli se usazovat. (Hanzal, 2004)

Přestože byli Romové, resp. Cikáni za první republiky oficiálně uznáni za svébytnou národnostní menšinu (a ve sčítání lidu v roce 1921 byla romská národnost, stejně jako židovská, zvláště vymezena), Československo nadále vůči Romům uplatňovalo zákon o potulce z roku 1885 a státní úřady jim nadále věnovaly mimořádnou pozornost. Snaha o asimilaci se projevila v roce 1927 přijetím zákona č. 117 o potulných Cikánech. Během II světové války byli Romové v rámci holocaustu vyvražďováni. Z romských táborů byli převážně přemísťováni do koncentračního tábora v Auschwitzu. Z Auschwitzu byli dále Romové z protektorátu převezeni do dalších koncentračních táborů na území Říše. Tzv. cikánský tábor v Birkenau se podle odhadů z dochovaných pramenů stal poslední stanicí asi 6500-7000 českých Romů. Necelým šesti stům se podařilo hrůzy holocaustu přežít. Následnému komunistickému režimu se podařilo Romy přivést do skutečně anomické situace: původní hodnoty a normy byly postupně ničeny, aniž by byly přirozeně nahrazeny jinými. Řada Romů dnes proto postrádá vědomí sounáležitosti, vědomí společného původu, společných dějin. Zdánlivá sounáležitost je spíše důsledkem společných pocitů skupiny, jež je soustavně ostrakizována, stigmatizována a jejíž problémy jsou marginalizovány. Společným nositelem jejich identity je pak neposledně i pocit bezpráví, kterého se na nich majoritní společnost dosud dopouštěla. S příchodem změn, jež přinesl rok 1989, se znovu probouzí i emancipační hnutí potlačené na začátku sedmdesátých let. Romové odmítají být pasivním objektem "všestranné péče", zakládají politické strany a hnutí. S přechodem k tržní ekonomice se často nekvalifikovaní Romové znovu dostávají na okraj společnosti. Nezaměstnanost Romů dosahuje díky jejich nedostatečnému vzdělání, ale i díky skrytému a rafinovanému rasismu až 75%, v některých lokalitách ČR 95%. Prioritou mnoha romských i neromských, vládních i nevládních organizací se proto stává otázka vzdělání. V mnoha případech však přetrvává přístup dob minulých a vůle ke skutečné změně je spíše ojedinělá. Mnozí učitelé o Romech, jejich historii a kultuře dodnes nic nevědí, o žácích ani nemluvě. Romské děti se o sobě ve škole nic nedozvědí a školní docházku tráví studiem věcí, které

jsou jim vzdáleny. Přestože k rozpadu ČSFR tvořili na území ČR nejpočetnější etnickou minoritu, Češi o ní nenajdou v učebnicích jedinou zmínku a Romové tak nadále platí za "nejcizější cizince" České republiky. Rasistické útoky jednotlivých extremistů a jejich skupin sice vyvolávají zcela oprávněný strach, nicméně ještě hůře Romové vnímají mlčení většiny. (Nečas, Miklušáková, 2002)

3.1.3 Historie vietnamské menšiny

Historie Vietnamské komunity na našem území nemá takovou tradici jako dvě předchozí menšiny. Nicméně je poměrně zajímavá a vzhledem k dnešnímu počtu Vietnamců na našem území by bylo dobré zmínit pár historických poznámek k této početné skupině.

Diplomatické vztahy byly navázány mezi Československou republikou a Vietnamskou demokratickou republikou v roce 1950. Od konce 50. let k nám začali přijíždět studenti z Vietnamu díky Dohodě o hospodářské a vědecko-technické spolupráci. Vzdělávání byli zejména v oblastech strojírenství, lehkého průmyslu (textil, obuvnictví, potravinářství). Pohled Československé společnosti na Vietnamce pohybující se na našem území byl následující: Jedná se o usměvavé a pilné lidi, kteří se pohybují v menších či větších skupinkách tvořených vietnamskými spoluobčany. V 70. letech k nám dojížděli Vietnamci i za prací, pracovali zejména ve strojírenství, energetice a stavebnictví. V první polovině 80. let bylo v ČSSR přibližně 27 tisíc vietnamských občanů. Českoslovenští občané začali vnímat Vietnamce jako schopné obchodníky. Vzniklo zde dokonce několik smíšených manželství. Po sametové revoluci se většina Vietnamců do své vlasti nechtěla vrátit a zůstala. V devadesátých letech lze vietnamské etnikum v ČR rozdělit do následujících skupin: Vietnamci pracující zde na základě bilaterální vládní dohody, Vietnamci pracující zde na živnostenský list, vietnamští učni, vietnamští vysokoškolští studenti, smíšená manželství, Vietnamci ilegálně přítomní v ČR. Počátkem 21. století přibyla další skupina a to vietnamské děti narozené již po roce 1990. (Šišková, 2008)

3.2 Interkulturní konflikty v ČR

Následující kapitola se bude zabývat konflikty, které vznikají zejména z historického kontextu a vzájemného nepochopení odlišných kultur. Podstatným faktorem pro konflikty jsou určitě vzájemné postoje, předsudky a diskriminace, tedy pojmy, které jsem už popsal v druhé kapitole. Chtěl by se věnovat převážně konfliktům majority s Romskou a Vietnamskou komunitou na našem území, které jsou nejvíce medializované

Ke konfliktům mezi majoritou a minoritou dochází zejména z důvodu rozdílné kultury, hodnot a tedy názorů.

Konflikty mezi Romy a českou majoritní společností vznikají zejména z toho důvodu, že Romové patří k vrstvám s nejhoršími životními podmínkami. Vyznačují se podprůměrnou sociální a vzdělanostní úrovní, vysokou nezaměstnaností, špatnou bytovou situací, nepříznivým zdravotním stavem, neúměrnou kriminalitou a stále se zvyšujícím napětím právě mezi nimi a majoritou. (Nečas, 2002)

Značná část veřejnosti přistupuje dle Nečase (2002) k Romům s ustálenými předsudky: spatřuje v nich převážně individua, která se vyhýbají práci a zneužívají sociálních dávek, nejsou schopna běžného stylu bydlení, přistupují laxně ke vzdělávání a zdraví, nedodržují zákony a obecně přijaté způsoby chování, mají blízko k nepoctivosti, podvodům a násilí.

V České republice dnes dokonce fungují organizace a seskupení, které se hlásí k odporu k Romům. A někteří členové se i aktivně podílí na rasově motivovaných útocích ať už verbálních tak fyzických. Mezi uvedené organizace patří například: Národní odpor Brno, bývalá Dělnická strana a další většinou neonacistická seskupení.

Je jisté, že dokud budou Romové fungovat na okraji společnosti, konflikty mezi majoritou a Romskou menšinou budou fungovat nadále. Aneb jak zní kniha Pavla Říčana: S Romy žít budeme, jde o to jak.

Poněkud odlišná a značně sympatičtější situace mezi majoritou a etnickou menšinou panuje u Vietnamské menšiny. Konflikty jsou zejména podloženy jinými kulturními zvyky nebo také často nedorozuměním.

Šišková (2008) uvádí několik příkladů:

Vietnamci se snaží co nejdříve komunikovat s Čechy a leckdy se jim tak podaří říct věty, které se musí překládat jako idiomy. Například větu: Paní, vy jste ale pěkná, tlustá, bude brát většina žen jako nehoráznou urážku. Nicméně Vietnamec tím spíše myslel, že daní paní vypadá dobře, že žije v blahobytu. Často se také objevují konflikty spojené s mimoslovní komunikací, ať už se jedná o úsměv (Vietnamci se smějí i v situacích, které nám přijdou nepřiměřené k takovému chování), podání ruky nebo třeba položení rukou v bok (což pro Vietnamce značí agresí, naštvání).

4 INTERKULTURNÍ STAV VE SVĚTĚ

Dle Průchy (2010) ve světě existuje až 5000 různých etnik. Jejich velikosti jsou velmi rozdílné. V Evropě žije 72 původních etnik, avšak toto číslo je ochuzeno o etnika Ruské federace a bez několika desítek přistěhovalců z vně Evropy.

Dnešní Evropa se skládá ze 44 nezávislých zemí s celkovou populací téměř 728 milionů obyvatel. V Evropě bylo v roce 2002 naměřeno 56 milionů migrantů. Největší populace migrantů byly zaznamenány v Rusku (13,26 milionů), Německu (7,35 milionů), na Ukrajině (6,95 milionů), ve Francii (6,28 milionů) a ve Velké Británii (4,03 milionů). V mnoha evropských zemích existují menšiny, které v zemi žijí tradičně po staletí, často v určité oblasti. Příkladem mohou být Laponci v severních částech Norska, Švédska, Finska a Ruska nebo Baskové ve Francii a Španělsku. Mnohé evropské země, ze kterých se dříve masově emigrovalo (např. země z jižní Evropy a Irsko) se dnes stávají sami zeměmi imigračními. (Launikari, Puukari, 2009)

Největší etnickou menšinou na území Evropy jsou Romové, kteří v počtu více než 12 milionů žijí roztroušeně po celé Evropě (např. Česká republika, Maďarsko, Rumunsko, Slovensko, Rusko). (Launikari, Puukari, 2009)

Za jednu z nejvíce multikulturních zemí na světě lze určitě považovat USA. Pro něž je typická metafora „melting pot“ (tedy tavicí kotlík). Tento stav popisuje asimilaci imigrantů, kteří do země přišli. Za další velmi etnicky heterogenní země ve světě můžeme zařadit určitě i Kanadu, Indii, Austrálii, Jihoafrickou republiku aj.

4.1 Interkulturní konflikty ve světě

Interkulturní závaznější konflikty ve světě dnes vznikají na rozdíl od České republiky zejména kvůli odlišnému náboženství. Samozřejmě vždy se najdou roztržky kvůli barvě pleti, či odlišným kulturním tradicím a hodnotám, ale troufám si tvrdit, že aktuálně největší hrozbu pro multikulturní svět představují právě odlišné duchovní hodnoty, zejména hodnoty, které se týkají víry. Narážím hlavně na vyhocené situace mezi křesťanským (nebo de facto jakýmkoli jiným náboženstvím či ateismem) a islámským světem. Jedná se bohužel o celosvětovou problematiku.

Kolem 88 milionů lidí v Evropě vyznává jiné náboženství než je majoritní náboženství země. Například ve Francii se jedná o více než 4 miliony obyvatel, tedy 7% celkové populace země. (Launikari, Puukari, 2009)

Od pádu komunismu na západě rostly tendence vidět nového nepřítele v podobě islámu. Muslimové si na takovou tendenci hořce stěžují, nicméně někteří mezi nimi však aktivně přispívají k napětí mezi islámským světem a Západem. (Šišková, 2008)

V poslední době mají na postoje a předsudky vůči islámskému světu vliv zejména teroristické útoky, ke kterým se sami někteří muslimové hlásí. V posledních letech vzájemné vztahy ovlivnily zejména útoky na New York a Washington. Ale podobných agresí a napadení ve jménu Alláha lze vysledovat daleko více. Ať už se jedná o bombové útoky v londýnském metru (2005), útoky v Egyptském letovisku Sharm al Sheikh (2005), útok na příměstské vlaky u Madridu (2004) aj.

Samozřejmě je nutno zmínit, že dle Šiškové (2008) sklony k extremismu a k teroristickým akcím sdílí jen malá část muslimů, zatímco většina si přeje pokojné soužití. Nicméně to je asi malá náplast na tisíce obětí, které byly zabity kvůli náboženskému fanatismu.

A nemusí se jednat jen o islám. Vysledovat lze i ještě poměrně čerstvé konflikty na území Severního Irsku mezi katolíky a protestanty, kde hluboce zakořeněné křivdy z minulosti, vědomí obtížného soužití s nerovnými příležitostmi vedlo až k několika masakrům. (Šlachta, 2007)

V současné době lze vysledovat ještě několik ohnisek etnických či náboženských konfliktů a to zejména: izraelsko-palestinský konflikt, problematika Kosova a bývalých Jugoslávských zemí, Baskicko, Jižní Osetie, Kurdistán aj.

Složitost problematiky etnických konfliktů lze dobře ilustrovat na příkladu Indie, kterou roztínají rozdíly v oblasti náboženství (hinduisté, muslimové, sikhové aj.), jazyka (devět hlavních jazyků), zvyklostí, kastovního systému a ras. (Tesař, 2007)

Jedna věc je bohužel jistá. A to, že interkulturní konflikty existují na světě od nepaměti a naprosto všude. Vyskytovat se zde budou i v budoucnu. Je však otázka zda tyto konflikty, rozepře nebo dokonce násilnosti nelze nějakým způsobem omezit. Tímto by se dle mého názoru měla zabývat zčásti i multikulturní výchova a poradenství, jimiž se budu zabývat v následující kapitole.

5 UPLATNĚNÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA V MULTIKULTURNÍ VÝCHOVĚ A PORADENSTVÍ

Následující kapitola se bude zabývat uplatněním sociálních pedagogů v multikulturní výchově a poradenství. Jelikož mi uplatnění sociálního pedagoga obecně přijde dost nejasně vymezeno, tak se o to pokusím alespoň u sociálních pedagogů, které zajímá multikulturalismus a chtěli by se v budoucnu pohybovat a věnovat se tomuto tématu.

5.1 Multikulturní výchova

Jedním z důsledků globalizace je to, že se neustále zintenzivňují kontakty mezi skupinami a jedinci různých národů, ras a etnik. Jelikož se objevují i jisté mezikulturní konflikty nebo dokonce války. Je proto víc než nutné dojít k vzájemnému porozumění a chápání ostatních kultur a etnik, aby se podobné situace minimalizovaly. Řešení nabízí multikulturní výchova a vzdělávání.

Průcha (2006, s 15.) definuje multikulturní výchovu jako: „edukační činnost, která je zaměřená na to, aby učila lidi z různých etnik, národů, rasových a náboženských skupin žít spolu, vzájemně se respektovat a spolupracovat. Provádí se na základě různých programů ve školách a v mimoškolních zařízeních, v osvětových akcích, v reklamních kampaních, v politických patřeních. Jsou s ní spojovány velké naděje i značné finanční prostředky, ale její skutečné efekty nejsou spolehlivě prokazovány.“

Grant, Ladson-Billings (1997) dodává, že multikulturní edukace³ je filosofický koncept a edukační proces, který je postaven na filosofických ideálech svobody, spravedlnosti, rovnosti a lidské důstojnosti.

Multikulturní výchova začala vznikat tam, kde si lidé začali uvědomovat konflikty v kontaktech kultur. Vznikla tehdy, když se tyto konflikty staly zjevnými a lidé si konečně uvědomili, že nežijí v kulturně homogenním společenství. Tato situace vznikala ve státech, které můžeme označit jako přistěhovalecké (USA, Kanada, Holandsko). Dalším podnětem pro vznik multikulturní výchovy bylo výrazné členění společnosti v euro-atlantickém prostoru

³ Multikulturní výchova je pojem převzatý z anglického multicultural education. V angličtině vyjadřuje slovo education jednak výchovu a vzdělávání a jednak taky pedagogiku. U nás se začal tento termín využívat jen ve významu výchova, což není přesné, protože dominantní složkou multikulturní edukace je vzdělávání. Multikulturní výchova je chápána jako proces založený především na znalostech. (Průcha, 2006)

na dominantní a alternativní kulturu (vznik hippies, feministických hnutí, uvědomění si homosexuálních skupin a jejich práv, masové přistěhovalectví aj.). Multikulturní výchova tedy vznikla jako snaha dát odpověď na problematiku vzájemné tolerance/netolerance a hlavně řešení těchto problémů. Mistrík (in Gulová, Štěpařová, 2004)

Multikulturní výchova se dnes chápe dle Průchy (2006) jako:

1) Praktická edukační činnost

Realizuje se především ve školní výuce, kde v některých vyučovacích předmětech jsou zahrnuta témata týkající se jiných kultur, požadavky na zaujímání tolerantních postojů vůči jiným etnikům a rasám, informace k poznávání a respektování jiných ras a kultur. Pokud by se multikulturní výchova dala realizovat jako edukační činnost jen na školách, byla by to pro sociálního pedagoga asi uzavřená kapitola. Jenže multikulturní výchovu je možno realizovat v rámci různých osvětových projektů, dětských táborů, v muzeích, na výstavách, v publikacích a projektech neziskových organizací aj.

2) Multikulturní výchova jako obsah vědecké teorie, má interdisciplinární charakter

Multikulturní výchova neznamena jen praktické edukační aktivity, ale je to zároveň velmi rozvinutá teorie, která vychází z několika vědeckých disciplín. Pedagogická teorie není překvapivě jedinou vědou podílející se na rozvoji teorie multikulturní výchovy. Důležité jsou také poznatky z etnologie, interkulturní psychologie, srovnávací sociologie, historické vědě aj.

3) Multikulturní výchova jako oblast výzkumu

Vědecké teorie jsou neodmyslitelně spjaty s výzkumem. V souvislosti s multikulturní výchovou se provádějí v zahraničí a postupně i u nás empirické výzkumy takových jevů, jaké jsou například postoje příslušníků jedné etnické skupiny vůči příslušníkům jiné skupiny, vznik rasových předsudků u dětí a mládeže aj. Studenti sociální pedagogiky mohou v rámci svých závěrečných prací či OSVČ provádět výzkumy spjaté s multikulturní výchovou také. Nebo v budoucnu i v rámci různých multikulturních projektů pro neziskové či vládní organizace.

4) Multikulturní výchova je systém informačních a organizačních aktivit

Aby věda, výzkum a edukační praxe mohly fungovat, musejí se opírat o podpůrná zařízení – vědecké organizace, informační centra, odborné knihy a časopisy atd. Multikulturní výchova má tato podpůrná zařízení k dispozici v mnoha zemích. Jsou vytvářeny informační

centra a databáze pro multikulturní výchovu, fungují vědecké asociace zabývající se multikulturní výchovou, jsou vydávány odborné časopisy, jsou pořádány specializované konference atd. Pokud budou mít sociální pedagogové o multikulturní výchově dostatečný přehled podpořený zkušenostmi z výzkumu a praxe, tak budou mít určitě příležitost vyjádřit se k tématu v odborných publikacích, konferencích aj.

Ačkoliv je multikulturní výchova chápána především jako vzdělávání a osvěta studentů a žáků. Tak si dovolím tvrdit, že multikulturní výchova nebo spíše multikulturní vzdělávání má podstatný vliv i na dospělou populaci. Uvedl bych jeden velice zajímavý příklad dle Levitt, Dubner (2010): *Postavení žen v Indii není zrovna k mužské populaci rovnocenné. Pokud se v Indii narodí holčička, znamená to většinou pro rodinu velké komplikace, nejenom, že v budoucnu nebude rodině vydělávat, ale taky ji bude muset dát velké věno (auta, domy), zaplatit svatbu (v Indii platí svatbu výhradně rodina nevěsty). Dcery mají v Indii tak nízkou hodnotu, že v celé zdejší populaci je nyní žen zhruba o 35 milionů méně než mužů. Většina těchto „postrádaných žen“ je zřejmě mrtvá, zabitá buď nepřímo (rodiče jim odepřeli lékařskou péči či výživu, možná ve prospěch bratra), přímo (dívky zabity po porodu, porodní bábou nebo rodiči) nebo stále častějšími potraty. I v těch nejmenších indických vesnicích, které mají stěží elektřinu či vodu si dovolí těhotná žena zaplatit ultrazvuk a v případě zjištění plodu ženského pohlaví i potrat. Pokud holčička přežije do dospělosti, tak se potýká s dalšími nepříjemnostmi a to diskriminací na trhu práce, nižším platovým ohodnocením, horší lékařskou péčí, horším vzděláním a hlavně se stává terčem ponižování a týrání od jejich manželů. V celonárodním zdravotním průzkumu uvedlo 51% indických mužů, že bití manželky je za určitých okolností oprávněné, ještě překvapivější je, že s tím souhlasilo 54% žen. Co se s takovou spoustou problémů, které mají ženy zejména na indickém venkově, dalo dělat?. Vláda se snažila pomocí zákazu věnného systému a pohlavně selektivních potratů, nicméně tyto zákony jsou na venkově ignorovány. Vznikl taky projekt „Má dcera, má pýcha!“, který zajišťuje pro rodiče s dcerami výhodné úvěry a půjčky. Nicméně všechny projekty se ukázaly jako příliš komplikované, drahé nebo neúspěšné. Zdá se však, že zafungoval zcela jiný druh zásahu. A to nebyl řízen vládou ani mezinárodní charitou. Vlastně ani nebyl určen tomu aby, pomáhal. V letech 2001 – 2006 došlo k masovému zavedení kabelové televize na venkov. (Až 150 milionů Indů s kabelovou nebo satelitní televizí) Na rozdíl od státních programů, které se věnovaly jen domácí problematice, se nyní otevřel venkovským Indům díky nekonečným západním seriálům, nejnovějším soutěžím, kriminálkám, v podstatě celý svět. Komerční televize přinesla obraz toho, jak*

vůbec vypadá vnější svět. Najednou se začal dle výzkumů měnit postoj žen na jejich postavení ve společnosti. Přestávají manželům tolerovat bití, s menší pravděpodobností vykazovaly preferenci narození syna a ve větší míře začaly vykazovat uplatňování osobní autonomie. A to vše ne kvůli intervenčním programům vlády, charit nebo neziskových organizací, ale díky televizi!

Médiím a jejich vlivu na postoje a předsudky jsem se věnoval v kapitole č. 2.3.1

Ačkoliv je multikulturní výchova především realizována ve školách v rámci různých předmětů pedagogů, najde se uplatnění i pro sociální pedagogy mimo školu. Může se jednat o výchovu k toleranci na různých táborech pro děti. Realizovat se může i vhodným působením na děti v různých zájmových kroužcích atd. Sociální pedagog má samozřejmě možnost pracovat i v organizacích, které se zabývají multikulturním výzkumem nebo se podílí na vytváření projektů multikulturní výchovy.

5.2 Multikulturní poradenství

Dalším typem uplatnění sociálního pedagoga, které se zabývá multikulturalismem, může být multikulturní poradenství. Multikulturní poradenství v etnickém a rasovém podtextu zahrnuje zejména pomoc imigrantům, uprchlíkům (azylantům).

Stát má vybudovaný integrační program, který je zaměřen na tři hlavní oblasti: pomoc azylantům při zajištění nájemního bydlení, zajištění výuky českého jazyka a na pomoc při uplatnění azylantů na trhu práce (Šišková, 2008)

Na pořádání integračních kurzů spolupracuje řada nestátních neziskových organizací např. Centrum pro integraci cizinců, Člověk v tísni, Poradna pro integraci, Organizace na pomoc uprchlíkům aj. Myslím, že ve všech by se mohl sociální pedagog uplatnit.

Zahraniční autoři přímo zdůrazňují sociálně pedagogický rámec v multikulturním poradenství, jelikož se sociálně pedagogický rámec zabývá procesy rozvoje člověka ve smyslu sociální účasti, začlenění a integrace. Sociálně-pedagogický rámec se tedy vztahuje primárně k aktivitám zacíleným na posílení schopností lidí potřebných k zapojení, sociální integraci a řízení vlastního života. Uvažuje se o nich z hlediska rozvoje člověka, tj. ve smyslu vzdělávání a učení. Jsou přitom respektovány podmínky života lidí, sociální okolnosti a kulturní prvky každodenního života. Zdůrazňuje se emancipace namísto adaptace, schopnost sebeřízení namísto závislosti, solidarita a společenství namísto izolace a proaktivita namísto reaktivity ke každodenním problémům. Základní tendencí v tradici sociálně

pedagogického myšlení a aktivit je zvyšování povědomí lidí o tom, jaké příležitosti mají k řízení běhu vlastního života a ovlivňování sociálních podmínek, určujících jejich každodenní život. (Launikari, Puukari, 2009)

Na závěr lze říci, že poradci by měli hrát významnější roli při odstraňování mezietnického napětí a zároveň posilování vzájemného porozumění a tolerance.

5.3 Multikulturní kompetence sociálního pedagoga

Pokud chce sociální pedagog pracovat přímo s menšinami, imigranty cizinci, či jen vytvářet projekty pro dané skupiny, tak by měl disponovat určitými multikulturními kompetencemi. (někteří autoři uvádí interkulturní, což vyjadřuje lépe vztah mezi skupinami)

Studentům sociální pedagogiky ve Zlíně se dostává určitého multikulturního vzdělání v rámci studia, kde je do osnov pro 3. ročník bakalářského studia zařazena právě multikulturní výchova jako předmět. Ale samotné multikulturní kompetence se u studentů formují během celé délky studia a vytváří už mnohem dříve.

Fantini in Gulová, Štěpařová (2004) tvrdí, že interkulturní kompetence tvoří schopnost vytvořit a udržet vztahy, schopnost efektivně a vhodně komunikovat s minimální ztrátou a zkreslením, schopnost dosáhnout shody a docílit spolupráce s ostatními.

Interkulturní kompetence bývají často popisovány pomocí vlastností či povahových rysů, v rámci pěti dimenzí, a také jako vývojový proces. Jedná se především o následující vlastnosti, kterými by sociální pedagog měl disponovat: respekt, empatie, flexibilita, trpělivost, zájem, zvědavost, otevřenost, motivace, smysl pro humor, tolerance vůči mnohoznačnosti, ochota zdržet se úsudku aj. Pět dimenzí tvoří: povědomí, postoje, schopnosti a dovednosti, znalosti a vědomosti a znalost základního jazyka. (Gulová, Štěpařová, 2004)

Za velmi propracovaný systém multikulturních kompetencí považují rámeček multikulturních kompetencí multikulturního poradce dle Launikari a Puukari (2010): (který však lze dle mého mínění aplikovat s určitým zobecněním na všechny pomáhající profese, které přicházejí do styku s odlišnými etnickými skupinami)

Tabulka 2 Multikulturní kompetence dle názorů a postojů (Launikari, Puukari, 2010)

1. Uvědomění vlastních předpokladů, hodnot a předsudků	2. Porozumění světovému názoru kulturně odlišného klienta	3. Rozvoj odpovídajících intervenčních strategií a technik.
--	---	---

Názory a postoje	<p>1. Poradci jsou si vědomi svého kulturního dědictví a hodnot a respektují odlišnosti</p> <p>2. Poradci si uvědomují, jak jejich kulturní zázemí ovlivňuje psychologické procesy</p> <p>3. Poradci jsou schopni rozpoznat limity svých kompetencí a odbornosti</p> <p>4. Poradci nemají obtíže s odlišnostmi, jež mezi nimi a klienty existují v oblasti etnicity, kultury a víry</p>	<p>1. Poradci jsou si vědomi svých negativních emočních reakcí vůči jiným rasovým a etnickým skupinám, které mohou klientovi v rámci poradenství uškodit. Jsou ochotni porovnat vlastní názory a postoje s přesvědčením svých odlišných klientů nepředsudečným způsobem</p> <p>2. Poradci jsou si vědomi svých stereotypů a předsudků, které mohou mít vůči jiným rasovým a etnickým menšinám.</p>	<p>1. Poradci respektují klientovo náboženské přesvědčení a hodnoty týkající se tělesného a duševního fungování</p> <p>2. Poradci respektují domorodé praktiky pomoci a respektují vnitřní pomáhající systémy menšinové komunity</p> <p>3. Poradci oceňují bilingvismus a nevidí cizí řeč jako překážku</p>
-------------------------	---	--	---

Tabulka 3 Multikulturní kompetence dle znalostí (Launikari, Puukari, 2010)

	1. UVĚDOMĚNÍ VLASTNÍCH PŘEDPOKLADŮ, HODNOT A PŘEDSUDKŮ	2. POROZUMĚNÍ SVĚTOVÉMU NÁZORU KULTURNĚ ODLIŠNÉHO KLIENTA	3. ROZVOJ ODPOVÍDAJÍCÍCH INTERVENČNÍCH STRATEGIÍ A TECHNIK.
Znalosti	<p>1. Poradci mají specifické znalosti o svém rasovém a kulturním dědictví a o tom, jak ovlivňuje jejich definice a zkrslení o normalitě/abnormalitě</p> <p>2. Poradci mají znalost a rozumějí tomu, jak útlak, rasismus a diskriminace a stereotypizování ovlivňují je osobně i v jejich práci</p> <p>3. Poradci vědí o svém sociálním vlivu na druhé. Vědí o rozdílech v komunikačních stylech a jejich dopadu na klienty z menšin</p>	<p>1. Poradci mají specifické znalosti a informace o konkrétní skupině, se kterou pracují</p> <p>2. Poradci rozumějí tomu, jak mohou rasa a kultura ovlivnit utváření osobnosti, profesní volby, projevy psychických poruch, hledání pomoci a přijatelnost poradenských přístupů</p> <p>3. Poradci rozumějí sociopolitickým vlivům, které zasahují do života rasových a etnických menšin</p>	<p>1. Poradci mají znalosti a rozumějí tomu, jak různé poradenské praktiky vyhovují kulturně odlišnému klientovi</p> <p>2. Poradci jsou si vědomi institucionálních bariér, které brání minoritám využívat podpůrné služby</p> <p>3. Poradci vědí o možných zkrslených hodnotících nástrojů a používají postupy s vědomím kulturních a jazykových charakteristik klientů</p> <p>4. Poradci znají rodinné struktury menšin, hierarchie, hodnoty a přesvědčení, stejně jako rysy a zdroje menšinové komunity</p> <p>5. Poradci si uvědomují závažné diskriminační praktiky na sociální a komunitní úrovni, jež mohou ovlivnit psychickou pohodu populace, jež jsou služby poskytovány</p>

Tabulka 4 Multikulturní kompetence dle dovedností (Launikari, Puukari, 2010)

	1. Uvědomění vlastních předpokladů, hodnot a předsudků	2. Porozumění světovému názoru kulturně odlišného klienta	3. Rozvoj odpovídajících intervenčních strategií a technik.
Dovednosti	<p>1. Poradci hledají vzdělávací, konzultační a výcvikové zkušenosti, aby obohatili své znalosti a posílili účinnost práce s kulturně odlišnou populací</p> <p>2. Poradci se snaží porozumět sobě samým jako rasovým a kulturním bytostem a aktivně hledají nerasistickou identitu</p>	<p>1. Poradci by se měli obeznámit s relevantními výzkumy. Měli by aktivně hledat vzdělávací zkušenosti, které obohatí jejich znalosti, porozumění a mezikulturní dovednosti</p> <p>2. Poradci se aktivně zajímají o jedince z menšin mimo profesní situace</p>	<p>1. Poradci jsou schopni využívat škálu verbálních a neverbálních postupů pomoci a při volbě opatření brát ohled na jejich kulturně vázanou povahu</p> <p>2. Poradci užívají intervence pro podporu klienta, pomáhají mu zjistit, kdy tkví problémy v předsudcích a rasismu ne klientovi</p> <p>3. Poradci nejsou proti vyhledání konzultace s tradičními léčiteli a náboženskými vůdci a praktiky z komunity kulturně odlišných klientů, pokud je to vhodné</p> <p>4. Poradci používají jazyk požadovaný klientem. Pokud je třeba vyhledají tlumočníka nebo klienta předají kvalifikovanému poradci</p> <p>5. Poradci jsou experty v použití tradičních hodnotících a testovacích nástrojů jsou si též vědomi jejich kulturních omezení</p> <p>6. Poradci by měli dohlížet a pracovat na odstranění zaujatých, předsudečných a diskriminujících postupů</p> <p>7. Poradci přijímají zodpovědnost za vzdělávání svých klientů v procesech psychologických intervencí, jako jsou cíle, očekávání, zákonná práva a poradenská orientace</p>

Na závěr této kapitoly lze říci, že multikulturní kompetence zahrnují patřičné postoje, znalosti a dovednosti, kterými by měli být pracovníci s odlišnými kulturními menšinami vybaveni. Zejména pak v pomáhajících profesích.

5.3.1 Interkulturní komunikace

Komunikace je nedílnou součástí každodenního života. Její historie sahá až k počátkům lidské civilizace. Už v dávných dobách docházelo ke vzájemným kontaktům mezi lidmi, za účelem určitého sdělení. Z toho vyplývalo následné porozumění nebo nesouhlas a tudíž i konflikt. Domnívám se, že komunikace je alfou a omegou pro dobré soužití nejen v rámci jedné kultury ale i mezi majoritní a minoritní kulturou. V komunikaci se odráží jak kulturní mentalita, tak i jiné specifické rysy dané kultury. Je tedy rozhodně důležité chápat správně projevy daného etnika či kultury. Například v Indii, tam se považuje říhnutí po jídle za pochvalu pro kuchaře u nás je spíše projevem neslušnosti. V Bulharsku se přikyvuje na znamení nesouhlasu. Obyvatelé severských zemí (Finsko, Norsko atd.) jsou spíše uzavření, nemluví, když nemusí, naopak obyvatelé jižních zemí jako Španělsko, Itálie aj. jsou velmi temperamentní a dávají to najevo.

Průcha (2010) termín interkulturní komunikace definuje jako procesy interakce a sdělování probíhající v nejrůznějších typech situací, při nichž jsou komunikujícími partnery příslušníci jazykově nebo kulturně odlišných etnik, národů, rasových či náboženských společenství.

Já sám považuji komunikaci za alfu a omegu kompetencí sociálního pedagoga (pracovníka, poradce). A pokud se k tomu přidá práce s mezinárodními klienty (např. imigranty) je jazyková vybavenost nutností. Myslím si, že samotná výuka jazyků nás učí i zajímavé poznatky nejen o jazyku, ale i kultuře, která daný jazyk používá! Navíc žijeme v moderní otevřené Evropě, která nabízí otevřený pracovní trh, takže je možnost se uplatnit na stejných pozicích i v zahraničí. Pokud chceme nabídnout konkurenceschopnost, je kvalitní výuka minimálně jednoho cizího jazyka nutností.

Výhody dvojjazyčnosti či vícejazyčnosti jsou nasnadě:

Komunikační výhody

Umožňují lepší komunikační podmínky ve vícejazyčné rodině, komunitě. Snižuje se jazyková bariéra pro komunikaci se světem, jinými jazykovými skupinami, rozšiřuje se možnost uplatnění na mezinárodním trhu práce atd.

Kulturní výhody

Vícejazyčnost poskytuje lepší poznání ostatním kultur a etnik. Prohlubuje se multikulturalismus.

Kognitivní výhody

Myslí se jimi zejména výhody v oblasti myšlení (komunikační citlivost, lepší kreativní myšlení)

(Baker, Prys Jones, 1998, s. 6-8)

Bohužel ve studijním programu sociální pedagogika a nejen tady, není studentům k dispozici studium druhého cizího jazyka třeba jako volitelný předmět. Výhody jeho zařazení nevidím jen v multikulturním kontextu, ale myslím, že by pomohlo zvýšit prestiž studentů a univerzity.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 RASOVÉ A ETNICKÉ POSTOJE A PŘEDSUDKY STUDENTŮ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY

V sekci praktické části mé práce se můžete dočíst o výsledcích výzkumu, který se zabýval rasovými a etnickými předsudky a postoji vůči rasovým a etnickým menšinám studentů sociální pedagogiky univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Konkrétně se jedná o nejpočetnější etnické menšiny na našem území a to: Romy, Vietnamce a Ukrajince. K tomuto logickému výběru jsem přidal ještě jednu skupinu a to muslimy. Je to z důvodu poměrně nezanedbatelného množství muslimských přistěhovalců v dnešní moderní Evropě, kde se mohou absolventi tohoto oboru již pohybovat nebo i v budoucnu profesně fungovat. Muslimem se v této práci myslí primárně ortodoxní vyznavač s arabskými nebo severoafrickými rysy. K výběru studentů jako vzorku došlo z toho důvodu, že se mohou budoucí absolventi střetávat s menšinami a nejen těmi, které jsou uvedené zde v osobním životě, nebo i v tom profesním jako sociální pedagogové, pracovníci, poradci atd. Dalším důvodem bylo, že se podobný výzkum na naší univerzitě ještě nedělal, což je např. oproti Masarykově univerzitě handicap. Cílem bylo zmapovat míru postojů a předsudků této skupiny vůči uvedeným menšinám. Tímto se otvírají i další možnosti pro výzkum na jiných fakultách nebo mezi veřejností pro případné porovnání. Dalšími cíli tohoto výzkumu bylo samozřejmě ověřování hypotéz, které uvedu spolu s ostatními náležitostmi a výsledky v dalších kapitolách této sekce.

6.1 Druh výzkumu

Pro uvedený výzkum se hodí nejvíce kvantitativní metoda sběru dat, jelikož se jedná o velký počet respondentů a zároveň není cílem výzkumu pátrat po příčinách a důvodech postojů. Data jsem sbíral nejběžnější formou kvantitativního výzkumu a to dotazníkem. Nejedná se o standardizovaný dotazník, ale o zcela nový, vytvořený a použitý poprvé u tohoto výzkumu.

6.2 Výzkumný cíl

Cílem výzkumu je zjistit postoje studentů sociální pedagogiky univerzity Tomáše Bati ve Zlíně k Romům, Vietnamcům, Ukrajincům a Muslimům. Dalším cílem je zjistit, zda jsou nějaké rozdíly mezi postoji respondentů z města a vesnice, jestli existuje nějaký vztah mezi jazykovými a multikulturními znalostmi. A zda jsou rozdíly mezi délkou studia a projevenými znalostmi a postoji.

6.3 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky jsem formuloval vzhledem k cílům následovně:

O1: Jak se mění s délkou studia postoje a znalosti respondentů?

O2: Jaký vliv má na postoje a znalosti místo bydliště?

O3: Jaký vliv má na znalosti jazyková vybavenost?

O4: Jak se projeví kamarádství s rasovými a etnickými menšinami na postojích a znalostech?

Znalostmi respondentů se myslí jejich osobní mínění. Tyto znalosti se v dotazníku nijak neověřovaly.

6.4 Hypotézy

Pro tvoření hypotéz je velmi důležitý fakt, že hypotézu musí být možno vědecky ověřovat.

Proměnné vystupující v hypotéze musejí být měřitelné. (Chrásky, 2007)

Jelikož je dle Chrásky (2007) hypotéza podmíněný vztah mezi dvěma nebo více proměnnými, tak je nutné nejdříve stanovit proměnné. Proměnnými v mém výzkumu jsou: místo bydliště, jazyková vybavenost, délka studia a kamarádství s rasovými nebo etnickými menšinami (nezávislé proměnné), postoje ke zkoumaným menšinám a jejich znalost (závislé proměnné).

Hypotézy jsem stanovil následovně:

1H₀: Studenti, kteří žijí ve městě, nevykazují vyšší míru znalosti o zkoumaných menšinách (osobní mínění) než studenti, kteří žijí na vesnici.

1H_A Studenti, kteří žijí ve městě, vykazují vyšší míru znalosti než studenti, kteří žijí na vesnici.

2H₀ Studenti, kteří žijí na vesnici, nevykazují vyšší míru tolerance než studenti co žijí ve městě.

2H_A Studenti, kteří žijí na vesnici, vykazují vyšší míru tolerance než studenti co žijí ve městě.

3H₀ Studenti třetího ročníku nevykazují vyšší míru znalosti zkoumaných menšin než studenti prvního ročníku.

3H_A Studenti třetího ročníku vykazují vyšší míru znalosti zkoumaných menšin než studenti prvního ročníku.

4H₀ Studenti třetího ročníku nevykazují vyšší míru tolerance ke zkoumaným menšinám než studenti prvního ročníku.

4H_A Studenti třetího ročníku vykazují vyšší míru tolerance ke zkoumaným menšinám než studenti prvního ročníku.

5H₀ Studenti, kteří mají mezi rasovými a etnickými menšinami kamarády nevykazují vyšší míru znalosti o zkoumaných menšinách než ti co je nemají.

5H_A Studenti, kteří mají mezi rasovými a etnickými menšinami kamarády vykazují vyšší míru znalosti o zkoumaných menšinách než ti co je nemají.

6H₀ Studenti, kteří mají mezi rasovými a etnickými menšinami nějaké kamarády, nevykazují vyšší míru tolerance ke zkoumaným menšinám než studenti co je nemají.

6H_A Studenti, kteří mají mezi rasovými a etnickými menšinami nějaké kamarády, vykazují vyšší míru tolerance ke zkoumaným menšinám než studenti co je nemají.

7H₀ Studenti, kteří umí více než jeden cizí jazyk, nevykazují vyšší míru znalostí zkoumaných menšin než studenti, kteří umí jen jeden.

7H_A Studenti, kteří umí více než jeden cizí jazyk, vykazují vyšší míru znalosti zkoumaných menšin, než studenti, kteří umí jen jeden.

6.5 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek v tomto výzkumu tvoří studenti sociální pedagogiky univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Jedná se o záměrný výběr. Výzkum jsem omezil pouze na ročníky bakalářského denního studia. Celkový počet respondentů byl 184. Dotazníky jsem rozdával v hodinách angličtiny a němčiny z důvodu vzájemného nekrytí hodin napříč ročníky. O vyplnění jsem následně požádal přes email i studenty, kteří na daných hodinách absentovali, abych měl co nejvíc vyplněných dotazníků a výzkum tak byl relevantní.

6.6 Způsob vyhodnocení dat

Data jsem vyhodnocoval klasickou čárkovací metodou. Údaje jsem následně převedl do programu MS Excell z důvodu přehlednější a lepší manipulace s daty. Rozděлил jsem jednotlivé údaje po ročnících, co list to jeden ročník. A v jednotlivých listech zpracovával

informace. Získané údaje z postojů a znalostí jsem zařazoval pod jednotlivé menšiny a k vybraným kategoriím (např. město, vesnice, jazyková vybavenost aj.). Nakonec mi vznikly tabulky, které šlo statisticky zpracovat programem STATISTICA Base 9. Zde jsem použil neparametrickou statistickou analýzu dat pomocí U-testu, který zkoumá, zda dochází ke statisticky významným rozdílům mezi dvěma skupinami. (tedy vesnice x město, kamarád x nekamarád atd.)

7 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

V následující kapitole se budu zabývat samotnými výsledky výzkumu. Nejprve uvedu základní informace k výzkumu. Následovat budou dvě části, jedna se bude zabývat výsledky, které nebudu statisticky ověřovat a tedy ani u nich nejsou stanovené hypotézy. Druhá část se bude zabývat výsledky, které jsou podloženy hypotézami a tedy i statisticky ověřené.

7.1 Základní informace a demografické údaje respondentů

Samotný výzkum probíhal na rozmezí listopadu a prosince 2010. Dotazníky byly v tomto rozmezí rozdány celkově 184 studentům sociální pedagogiky ve Zlíně. Jednalo se pouze o studenty bakalářského programu a prezenční formy.

Tabulka 5 počet respondentů, vyplněných dotazníků

Ročník	Počet studentů	Počet vyplněných dotazníků	Počet nevyplněných	Počet neúplných	Počet studentů/Počet vyplněných dotazníků
1	61	49	0	0	80,33%
2	79	63	1	1	79,75%
3	81	69	1	0	85,19%

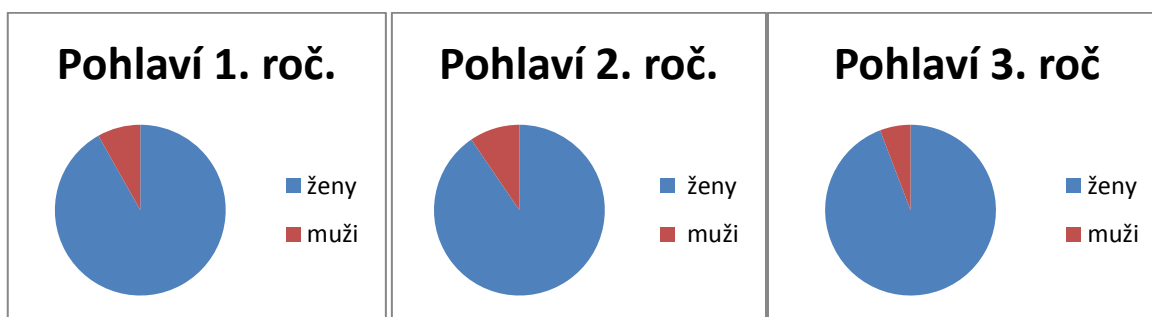
Počet studentů bakalářského studijního programu sociální pedagogika (prezenční forma) je 221. Z toho dostalo do rukou k vyplnění dotazník 184 studentů, použitelných dotazníků pro výzkum bylo 181. Relevantní vyplněné dotazníky na počet studentů v procentech: 81,9%.

Složení respondentů dle pohlaví:

1. Ročník: ženy: 45 (91,8%), muži: 4 (8,2%);

2. Ročník: ženy: 57 (90,5%), muži: 6 (9,5%);

3. Ročník: ženy: 65 (94,2%), muži: 4 (6,8%)

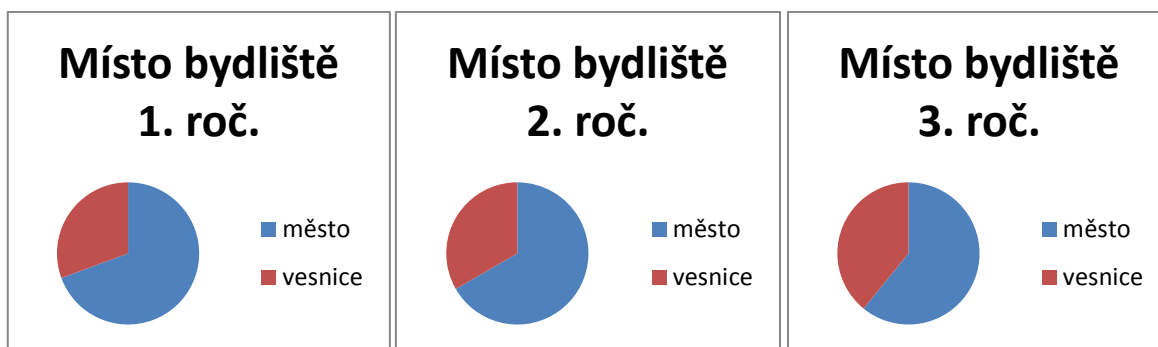

Složení dle místa bydliště:

1. Ročník: město: 34 (69,4%), vesnice: 15 (30,6%)

2. Ročník: město: 42 (66,7%), vesnice: 21 (33,3%)

3. Ročník: město: 42 (61%), vesnice: 27 (39%)

Z uvedených grafů je patrné, že největší procentuální zastoupení respondentů z vesnice je ve třetím ročníku. Největší procentuální zastoupení respondentů z města je v prvním ročníku.

7.2 Porovnání ročníků dle doplňujících otázek (bez hypotéz)

Dotazník jsem rozdělil na dvě části. A to na otázky, které nepotřebuji k ověření hypotéz, avšak jsou i tak zajímavé. A na otázky, které budu statisticky ověřovat a porovnávat. V následující části uvedu výsledky, které mi vyšly při zpracování tzv. vedlejších otázek. Tedy otázek, které jsem do výzkumu zahrnul pro zajímavost. Budu zde porovnávat odpovědi jednotlivých ročníků. Informace budou podávány po jednotlivých otázkách, tak je se objevily v dotazníku. Dodržím také jejich číslování.

Otázka č. 3: Jezdíte pravidelně do zahraničí? (Alespoň třikrát ročně)

Tuto otázku jsem položil hlavně z důvodu mé teze, že jedinci, kteří jezdí pravidelně do zahraničí, budou poměrově umět více jazyků než jedinci co pravidelně nejezdí do zahraničí. A zároveň, že budou mít poměrově více kamarádů mezi etnickými a rasovými menšinami než jedinci, kteří pravidelně do zahraničí nejezdí. Což se potvrdilo u všech ročníků, jak z níže uvedených tabulek můžete sami posoudit.

Tabulka 6 Počet respondentů, kteří jezdí x nejezdí alespoň 3x za rok do zahraničí

Pravidelně jezdí do zahraničí			Pravidelně nejezdí do zahraničí		
Ročník	Absolutní četnost	Relativní četnost	Ročník	Absolutní četnost	Relativní četnost
1	4	8%	1	45	92%
2	16	25%	2	47	75%
3	14	20%	3	55	80%

Do zahraničí jezdí pravidelně nejvíc studentů ze druhého ročníku. Nejméně jezdí studenti prvního ročníku.

Tabulka 7 Z toho umí více než jeden cizí jazyk

Pravidelně jezdí do zahraničí			Pravidelně nejezdí do zahraničí		
Ročník	Absolutní četnost	Relativní četnost	Ročník	Absolutní četnost	Relativní četnost
1	3 (ze 4)	75%	1	14 (ze 45)	31%
2	8 (z 16)	50%	2	10 (ze 47)	21%
3	4 (ze 14)	29%	3	9 (z 55)	16%

Jazyková vybavenost je u respondentů, kteří jezdí pravidelně do zahraničí je procentuálně lepší než u respondentů, kteří nejezdí pravidelně do zahraničí.

Tabulka 8 Z toho mají mezi etnickými menšinami nějakého kamaráda

Pravidelně jezdí do zahraničí			Pravidelně nejezdí do zahraničí		
Ročník	Absolutní četnost	Relativní četnost	Ročník	Absolutní četnost	Relativní četnost
1	3 (ze 4)	75%	1	25 (ze 45)	55%
2	8 (z 16)	50%	2	21 (ze 47)	44%
3	11 (ze 14)	79%	3	25 (z 55)	45%

Procentuálně více kamarádů mezi etnickými menšinami mají studenti, kteří jezdí pravidelně do zahraničí.

Zbývající otázky až do otázky č. 7 se týkají porovnání a hypotéz a ty uvedu v další statisticky zpracované sekci. Nyní budu pokračovat otázkami č. 7 – 14.

Otázka č. 7: Máte stejné názory na etnické menšiny jako Vaši rodiče?

Tuto otázku jsem položil z důvodu sebereflexe respondentů. Hlavně mi šlo o to zjistit, zda se respondenti cítí být ovlivňováni názory svých rodičů na menšiny.

Tabulka 9 Máte stejné názory na etnické menšiny jako Vaši rodiče?

1. ročník	Rozhodně ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Rozhodně ne
Absolutní četnost	4	28	6	10	1
Relativní četnost	8,2%	57,1%	12,2%	20,4%	2,0%
2. ročník					
Absolutní četnost	0	36	8	15	4
Relativní četnost	0%	57,1%	12,7%	23,8%	6,3%
3. ročník					
Absolutní četnost	1	33	8	23	4
Relativní četnost	1,4%	47,8%	11,6%	33,3%	5,8%

U všech ročníků převládá odpověď spíše ano. Respondenti si jsou vědomi vlivu jejich rodičů na jejich smýšlení o menšinách

Otázka č. 8: Myslíte si, že naše média prezentují rasové a etnické menšiny negativně?

Chtěl jsem zjistit názor respondentů na média a jejich prezentaci rasových a etnických menšin. V teoretické části bylo zmíněno, že média prezentují menšiny neobjektivně.

Tabulka 10: Myslíte si, že naše média prezentují rasové a etnické menšiny negativně?

1. ročník	Rozhodně ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Rozhodně ne
Absolutní četnost	1	15	8	20	5
Relativní četnost	2%	30,6%	16,3%	40,8%	10,2%
2. ročník					
Absolutní četnost	6	22	9	18	8
Relativní četnost	9,5%	34,9%	14,3%	28,6%	12,7%
3. ročník					
Absolutní četnost	10	45	2	11	1
Relativní četnost	14,5%	65,2%	2,9%	15,9%	1,4%

U prvního ročníku převládá odpověď, že spíše ne. Respondenti z druhého a třetího ročníku už mají jiný názor a to, že média spíše negativně prezentují etnické a rasové menšiny. Drtivé procento u třetího ročníku v odpovědi spíše ano může být způsobeno vlivem multikulturní výchovy, která je v osnovách pro třetí ročník bakalářského studia.

Otázka č. 9: Mají Vaši kamarádi vliv na Vaše smýšlení o menšinách?

Otázku jsem do dotazníku zahrnul z důvodu sebereflexe studentů. Zajímalo mě, jestli si respondenti uvědomují vliv svých kamarádů na jejich postoje k menšinám.

Tabulka 11 Mají Vaši kamarádi vliv na Vaše smýšlení o menšinách?

1. ročník	Rozhodně ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Rozhodně ne
Absolutní četnost	1	2	1	25	20
Relativní četnost	2%	4,1%	2%	51%	40,8%
2. ročník					
Absolutní četnost	1	8	1	41	12
Relativní četnost	1,6%	12,7%	1,6%	65,1%	19%
3. ročník					
Absolutní četnost	1	3	1	39	25
Relativní četnost	1,4%	4,3%	1,4%	56,5%	36,2%

Z odpovědí jednoznačně vyplývá, že si respondenti myslí, že jejich kamarádi na jejich postoje spíše nemají nebo rozhodně nemají vliv. Bude zajímavé porovnat tento výsledek s následující otázkou.

Otázka č. 10: Máte stejné názory na menšiny jako Vaši kamarádi?

Výše uvedenou otázku jsem položil pro zajímavost částečně kvůli předchozí a také mě zajímalo, zda mají respondenti stejné názory jako jejich kamarádi. Což mohou být ve větší míře i studenti nehumanitních studijních programů a třeba už i pracující lidé.

Tabulka 12 Máte stejné názory na menšiny jako Vaši kamarádi?

1. ročník	Rozhodně ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Rozhodně ne
Absolutní četnost	1	29	2	17	0
Relativní četnost	2%	59,2%	4,1%	34,7%	0,0%
2. ročník					
Absolutní četnost	3	30	15	12	3
Relativní četnost	4,8%	47,6%	23,8%	19%	4,8%
3. ročník					
Absolutní četnost	0	25	13	28	3
Relativní četnost	0,0%	36,2%	18,8%	40,6%	4,3%

Nejčastější odpověď u prvních dvou ročníků byla odpověď spíše ano. Což je v porovnání s předchozí otázkou docela zajímavé. Respondenti z prvních dvou ročníků tvrdí, že jejich kamarádi na jejich postoje vliv spíše nebo nemají vůbec, ale v následující otázce tvrdí, že názory mají spíše stejné jako jejich kamarádi. Samozřejmě navzájem se to nevylučuje, ale

je to docela zajímavé. Nejstarší respondenti nejčastěji uvedli, že spíše nemají stejné názory jak jejich kamarádi, nicméně rozdíl byl minimální. Jen o tři respondenty méně měla odpověď spíše ano.

Otázka č. 11: Myslíte si, že vyučovací předmět na ZŠ, který by se zabýval soužití více společností na jednom místě, by mohl pozitivně ovlivnit Váš názor na etnické a rasové minority? (Kdybyste takový předmět v minulosti měli.)

Otázku jsem použil hlavně z důvodu, že se multikulturní výchova jako samostatný předmět na základní škole nevyučuje. Chtěl jsem znát názor respondentů na tuto problematiku.

Tabulka 13 Myslíte si, že vyučovací předmět na ZŠ, který by se zabýval soužití více společností na jednom místě, by mohl pozitivně ovlivnit Váš názor na etnické a rasové minority? (Kdybyste takový předmět v minulosti měli)

1. ročník	Rozhodně ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Rozhodně ne
Absolutní četnost	5	18	10	14	2
Relativní četnost	10,2%	36,7%	20,4%	28,6%	4,1%
2. ročník					
Absolutní četnost	13	29	11	10	0
Relativní četnost	20,60%	46%	17,5%	15,9%	0,0%
3. ročník					
Absolutní četnost	17	33	12	7	0
Relativní četnost	24,6%	47,8%	17,4%	10,1%	0,0%

U všech ročníků je nejčastější odpovědí spíše ano. Nejméně jisti si jsou respondenti z prvního ročníku. Naopak nejvíce jistí (pozitivně) jsou respondenti třetího ročníku, na které mohla působit skutečnost absolvované multikulturní výchovy v rámci zimního semestru. Respondenti z třetího ročníku by také měli být k danému tématu více uvědoměli, což se i potvrdilo.

Otázka č. 12: Považujete toleranci vůči jiným etnikům a rasám za důležitou kompetenci sociálního pedagoga?

Výše uvedenou otázku jsem v dotazníku použil, jelikož mě zajímala uvědomělost studentů sociální pedagogiky vůči svým kompetencím.

Tabulka 14 Považujete toleranci vůči jiným etnikům a rasám za důležitou kompetenci sociálního pedagoga?

1. ročník	Rozhodně ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Rozhodně ne
Absolutní četnost	31	15	2	1	0
Relativní četnost	63,3%	30,6%	4,1%	2,0%	0,0%
2. ročník					
Absolutní četnost	45	15	1	2	0
Relativní četnost	71,4%	23,8%	1,6%	3,2%	0,0%
3. ročník					
Absolutní četnost	46	21	1	1	0
Relativní četnost	66,7%	30,4%	1,4%	1,4%	0,0%

Z odpovědí jednoznačně vyplývá, že studenti si jsou vědomí kompetencí sociálního pedagoga (alespoň co se týká tolerance vůči jiným etnikům a rasám). Což je příznivý výsledek.

Otázka č. 13: Vadila by Vám situace, kdyby byla Česká republika multikulturní zemí, jakou jsou například USA nebo Francie? (Tzn., že by v ČR vedle sebe žili asiáté, muslimové, černoši a Vy?)

Otázku jsem položil z důvodu, že Česká republika je poměrně homogenní oproti výše uvedeným zemím. Občané ČR jsou zvyklí na určitý neměnný stav společnosti a zajímalo mě, jestli by narušení tohoto stavu respondentům vadilo.

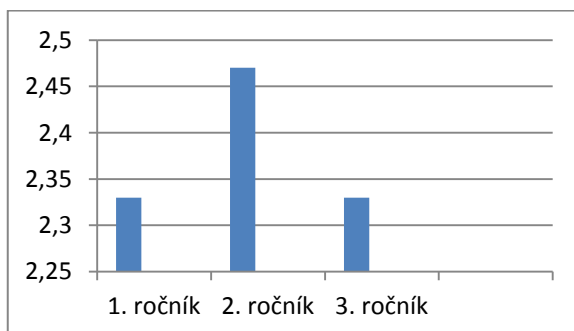
(Respondenti odpovídali na škále 1-5, kdy 1 znamenala minimálně (nebo vůbec) a 5 maximálně)

Tabulka 15 Vadila by Vám situace, kdyby byla Česká republika multikulturní zemí, jakou jsou například USA nebo Francie? (Tzn., že by v ČR vedle sebe žili asiáté, muslimové, černoši a Vy?)

1. ročník					
Absolutní četnost	13	15	13	8	0
Relativní četnost	26,5%	30,6%	26,5%	16,3%	0,0%
2. ročník					
Absolutní četnost	17	16	16	11	3
Relativní četnost	27,0%	25,4%	25,4%	17,5%	4,8%
3. ročník					
Absolutní četnost	13	26	25	5	0
Relativní četnost	18,8%	37,7%	36,2%	7,2%	0,0%

Průměry jednotlivých ročníků:

Obrázek 4 Graf s průměry k otázce číslo 13

Z uvedených údajů vyplývá určitá nejednotnost respondentů. Odpovědi jsou podobně rozloženy zejména u odpovědi 1,2,3 u prvních dvou ročníků. U třetího byly nejčastější odpovědi 2 a 3. Nicméně můžu tvrdit, že respondentům by uvedená situace nějak extrémně nevadila.

Otázka č. 14: Do jaké míry by se dle Vašeho mínění měli členové jiného etnika či rasy přizpůsobit naší kultuře a zvyklostem?

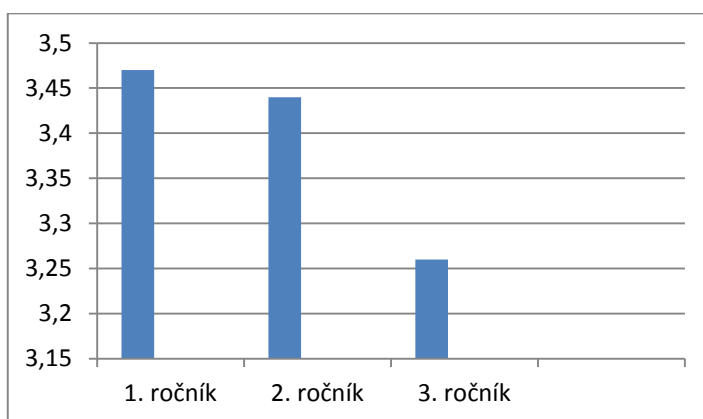
Cílem této otázky bylo zjistit, do jaké míry by se měli členové jiného etnika asimilovat do naší kultury. Od respondentů očekávám volbu „zlaté střední cesty“, uvidíme, zda se předpoklad naplní.

Tabulka 16 Do jaké míry by se dle Vašeho mínění měli členové jiného etnika či rasy přispůsobit naší kultuře a zvyklostem?

1. ročník	1	2	3	4	5
Absolutní četnost	0	6	20	17	6
Relativní četnost	0%	12,2%	40,8%	34,7%	12,2%
2. ročník					
Absolutní četnost	1	8	22	26	6
Relativní četnost	1,6%	12,7%	34,9%	41,3%	9,5%
3. ročník					
Absolutní četnost	0	12	29	26	2
Relativní četnost	0,0%	17,4%	42,0%	37,7%	2,9%

Průměry jednotlivých ročníků:

Obrázek 5 Graf s průměry k otázce číslo 14

Z uvedených údajů vyplývá, že nejtolerantnější, jsou dle průměrů studenti třetího ročníku, kde byla nejčastější odpověď 3. Tedy „zlatá střední cesta“. Stejnou volbu nejčastěji volili i studenti prvního ročníku, kde byl však průměr nejvyšší.

7.3 Porovnání údajů dle výzkumných cílů, ověření hypotéz

V této kapitole se budu věnovat hlavním údajům, které jsem z dotazníků získal a o které mi jde především. Budu se zde zabývat výzkumnými cíli a budu v této sekci ověřovat hypotézy. Kapitulu rozdělím na další části, dle jednotlivých hypotéz, které jsou ovlivněny stejným faktorem (například: bydliště (vesnice x město), jazyková vybavenost aj.)

Znalost konkrétní menšiny se pohybuje na škále 1 (minimální znalost) - 5 (maximální znalost). Pokud jsem ověřoval celkovou znalost menšin tak jsem údaje sčítal. A potom byla celková znalost menšin mezi čísly 5 (minimum) – 25 (maximum).

Celkový postoj k menšině se skládá z pěti otázek. Každá odpověď se mohla pohybovat na škále 1-5 (1 určitě ne, 2 spíše ne, 3 nevím, 4 spíše ano, 5 rozhodně ano). Takže výsledný průměr se musel pohybovat mezi číslem 5, což byla minimální hodnota (nejvíce tolerantní) a číslem 25, což byla maximální hodnota (nejméně tolerantní). Pokud jsem chtěl údaje za všechny menšiny dohromady tak jsem sečetl postoje ke všem menšinám. Poté se výsledek mohl pohybovat na intervalu 20 – 100.

Otázky byly následující:

1. *Vadilo by Vám mít za souseďa člena daného etnika?*

2. *Vadilo by Vám, kdyby měl Českou republiku reprezentovat např. ve sportovním utkání nebo politice člen daného etnika?*

3. *Dokázali byste přijmout člena daného etnika jako životního partnera? (Pro účely výzkumu byla tato otázka přeformulována na: Vadila by Vám představa..., hodnoty byly převráceny)*

4. *Vadila by Vám spolupráce s členem daného etnika?*

5. *Vadilo by Vám v budoucnu pracovat jako sociální pedagog či pracovník se členy daného etnika?*

Otázky byly aplikovány na každou menšinu zvlášť.

7.3.1 Vliv délky studia na postoje a znalosti respondentů

Aby byl výsledek co nejprůkaznější, tak jsem zvolil a zkoumal rozdíly mezi prvním a třetím ročníkem, kde by měl být teoreticky největší rozdíl. Uvidíme, jak výzkum dopadl. Respondentů z prvního ročníku bylo 49, respondentů ze třetího ročníku bylo 69.

7.3.1.1 Znalosti

Opět připomínám, že znalosti studentů se nijak neověřovali a jde pouze o jejich osobní mínění.

Tabulka 17 U test ke znalostem, rozdíly mezi prvním a třetím ročníkem

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka4)									
	Sčt poř. P	Sčt poř. T	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. P	N platn. T	2*1 str. přesné p
Celostní znalost menšin	2431,00	4590,00	1206,00	-2,6432	0,00821	-2,6553	0,00792	49	69	0,00786

Z uvedeného statistického testu vyplývá statisticky významný rozdíl mezi dvěma ročníky.

Pro uvedený problém jsem stanovil následující hypotézy:

H_0 Studenti třetího ročníku nevykazují vyšší míru znalosti zkoumaných menšin než studenti prvního ročníku.

H_A Studenti třetího ročníku vykazují vyšší míru znalosti zkoumaných menšin než studenti prvního ročníku.

Nulovou hypotézu tedy odmítáme a přijímáme alternativní.

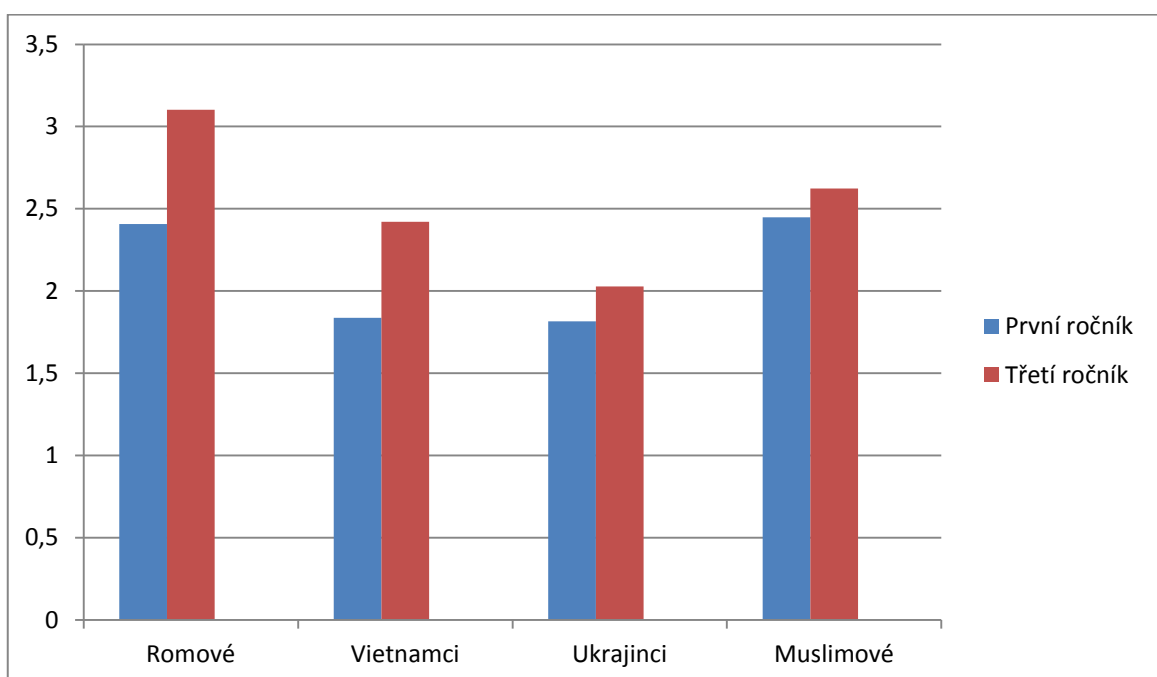
Pro zajímavost můžu uvést ještě rozdíly mezi znalostmi studentů prvního a třetího ročníku u konkrétních menšin:

Tabulka 18 U test ke znalostem, konkrétní menšiny, rozdíl první a třetí ročník

Mann-Whitneyův U test (Tabulka1)										
Dle proměn. Prom1										
Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$										
Proměnná	Sčt poř. P	Sčt poř. T	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. P	N platn. T	2*1str. přesné p
Romové	2292,50	4728,50	1067,50	-3,3996	0,00067	-3,5326	0,00041	49	69	0,00057
Vietnamci	2398,50	4622,50	1173,50	-2,8207	0,00479	-2,9503	0,00317	49	69	0,00447
Ukrajinci	2703,00	4318,00	1478,00	-1,1577	0,24695	-1,2262	0,22009	49	69	0,24799
Muslimové	2757,50	4263,50	1532,50	-0,8601	0,38970	-0,8891	0,37391	49	69	0,38962

Z testu vyplynulo, že statisticky významné rozdíly mezi znalostmi jsou u Romů a Vietnamců. Pro lepší přehlednost uvedu graf s jednotlivými průměry za ročníky:

Obrázek 6 Graf ke znalostem ke konkrétním menšinám, rozdíl ročníků

Jak je vidět, největší rozdíly ve znalostech se objevují u Romského a Vietnamského etnika. Naopak nejmenší rozdíly jsou u Ukrajinců a muslimů. Překvapením asi nebude fakt, že studenti znají nejlépe Romské etnikum naopak nejméně Ukrajinské.

7.3.1.2 Postoje

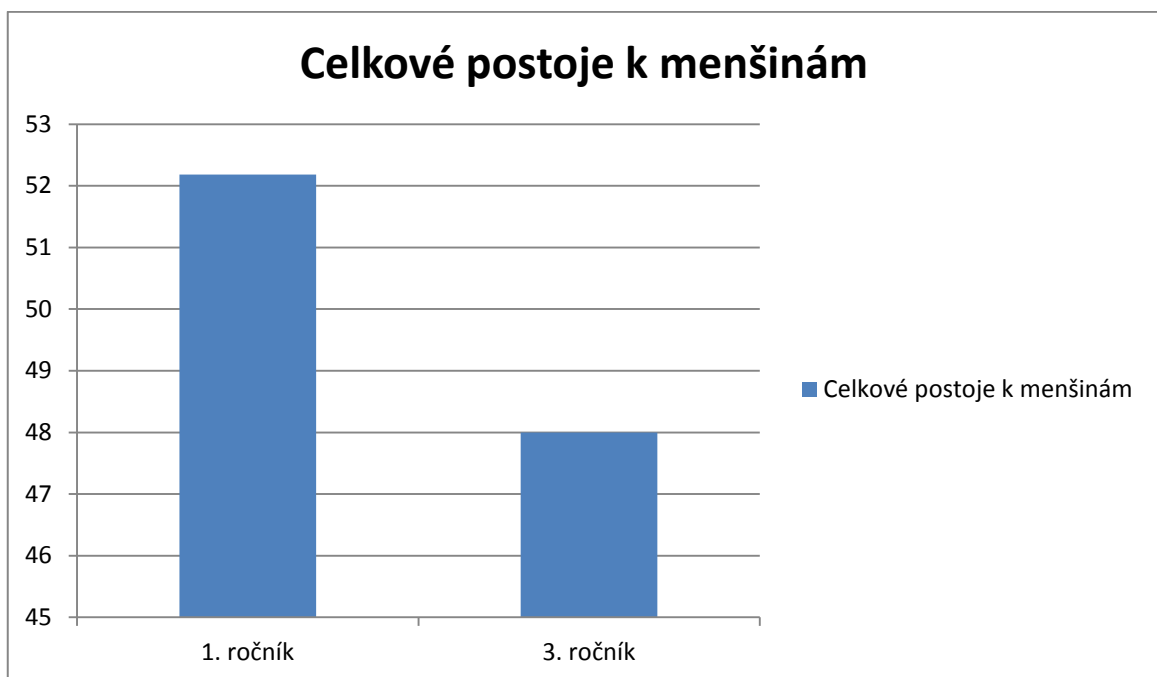
U postojů se žádný statisticky významný rozdíl neprojevil. Tabulka s testem je přiložena v příloze. Hypotézy byly následující:

H₀ Studenti třetího ročníku nevykazují vyšší míru tolerance ke zkoumaným menšinám než studenti prvního ročníku.

H_A Studenti třetího ročníku vykazují vyšší míru tolerance ke zkoumaným menšinám než studenti prvního ročníku.

Můžeme tedy přijmout nulovou hypotézu, protože mezi postoji není statisticky významný rozdíl. Jak vypadá průměrný postoj k menšinám u průměrného respondenta prvního a třetího ročníku se můžete podívat zde (škála 20 (tolerantní)-100 (netolerantní)):

Obrázek 7 Graf postojů k menšinám obecně, rozdíl mezi ročníky

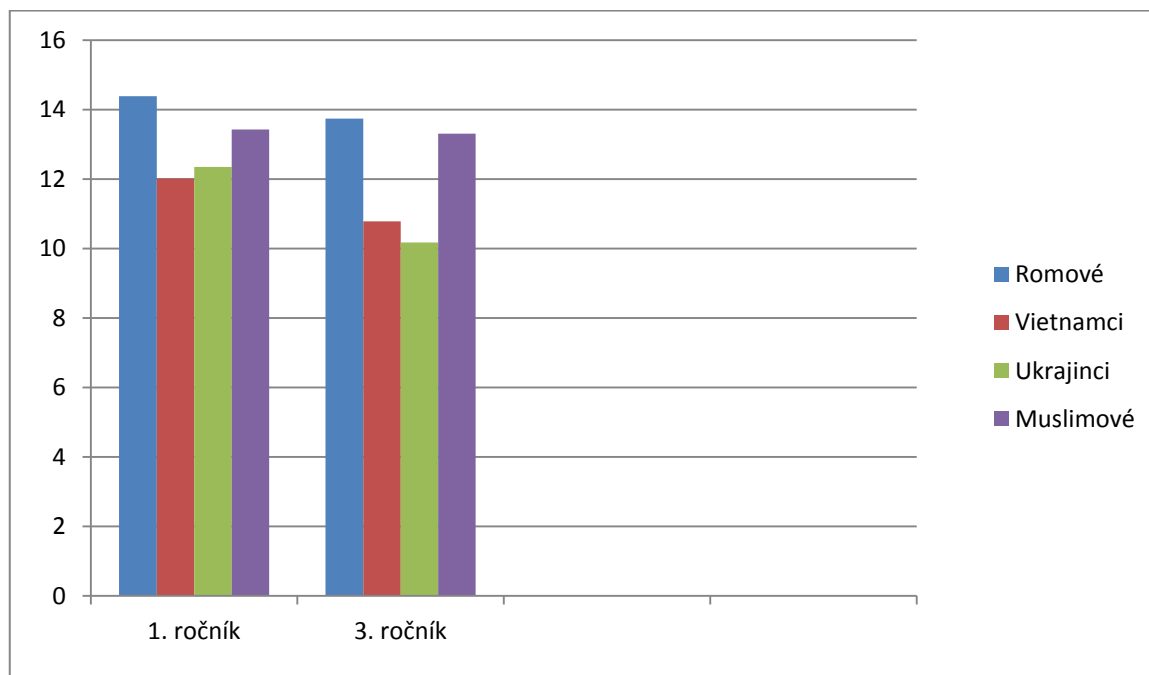
Pro zajímavost ještě uvedu, zda je nějaký rozdíl mezi ročníky v postojích k jednotlivým menšinám:

Tabulka 19 U test k postojům konkrétní menšiny, rozdíl mezi ročníky

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka 15) Dle proměnných Porovnání menšin 1. ročník x 3. ročník Označené testy jsou významné na hladině $p < 0,05000$									
	Sčt poř. P	Sčt poř. T	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. P	N platn. T	2*1str. přesné p
Romové	3053,00	3968,00	1553,00	0,74819	0,45434	0,75063	0,45287	49	69	0,45580
Vietnamci	3252,50	3768,50	1353,50	1,83772	0,06610	1,85003	0,06431	49	69	0,06556
Ukrajinci	3559,50	3461,50	1046,50	3,51433	0,00044	3,53455	0,00040	49	69	0,00036
Muslimové	2885,50	4135,50	1660,50	-0,16110	0,87200	-0,16182	0,87144	49	69	0,87036

Z tabulky vyplývá skutečnost, že statisticky významný rozdíl byl v postojích, které se týkaly Ukrajinské menšiny. Uvedu graf, který bude znázorňovat průměr z postojů respondentů prvního a třetího ročníku. Celkový postoj k menšině se skládá z pěti otázek. Každá odpověď se mohla pohybovat na škále 1-5 (1 maximálně pozitivní postoj, 2 spíše pozitivní, 3 nevím, 4 spíše negativní, 5 maximálně negativní). Takže výsledný průměr se musel pohybovat mezi číslem 5, což byla minimální hodnota (nejvíce tolerantní) a číslem 25, což byla maximální hodnota (nejméně tolerantní).

Obrázek 8 Graf k postojům, konkrétní menšiny, rozdíl mezi ročníky

Z grafu vyplývá skutečnost, že respondentům jsou nejvíce nesympatičtí Romové a muslimové, naopak nejvíce sympatičtí jsou Vietnamci a Ukrajinci.

Ze statistického testu dále vyplynulo, že jsou statisticky významné rozdíly i mezi jednotlivými postojovými odpověďmi studentů prvního a třetího ročníku směřovaných ke konkrétním menšinám. U Romů, Vietnamců a muslimů se jednalo o otázku č. 2.: Vadilo

by Vám, kdyby měl Českou republiku reprezentovat např. ve sportovním utkání nebo politice člen daného etnika? Ve všech případech byli tolerantnější studenti třetího ročníku. U Ukrajinské menšiny byly statisticky významné rozdíly naměřeny u odpovědí 1, 2, 3 a 4. Tedy odpovědi, které se týkaly sousedství, reprezentace státu, partnerství a spolupráce s danou menšinou. Opět byli ve všech případech tolerantnější studenti třetího ročníku. Tabulky, které potvrzují toto tvrzení, přikládám do přílohy.

Nejméně tolerantní byli respondenti u otázky č. 3, která byla zaměřena na potencionální partnerství se členem dané menšiny. A nejvíce se to projevilo u Romů a muslimů, kde hodnoty nespady pod číslo 4! Nelze se ovšem divit, protože tyto dvě etnické skupiny patří nejméně oblíbené a jejich kultura a zvyklosti se velmi liší od té naší.

7.3.2 Vliv bydliště na znalosti a postoje

V následující části budu zkoumat rozdíly v postojích a znalostech respondentů z vesnice a z města. Respondentů z vesnice bylo 63, respondentů z města 118.

7.3.2.1 Znalosti

Statisticky významný rozdíl se u znalostí respondentů z města oproti respondentům z vesnice neprojevil. Přijímáme tedy nulovou hypotézu:

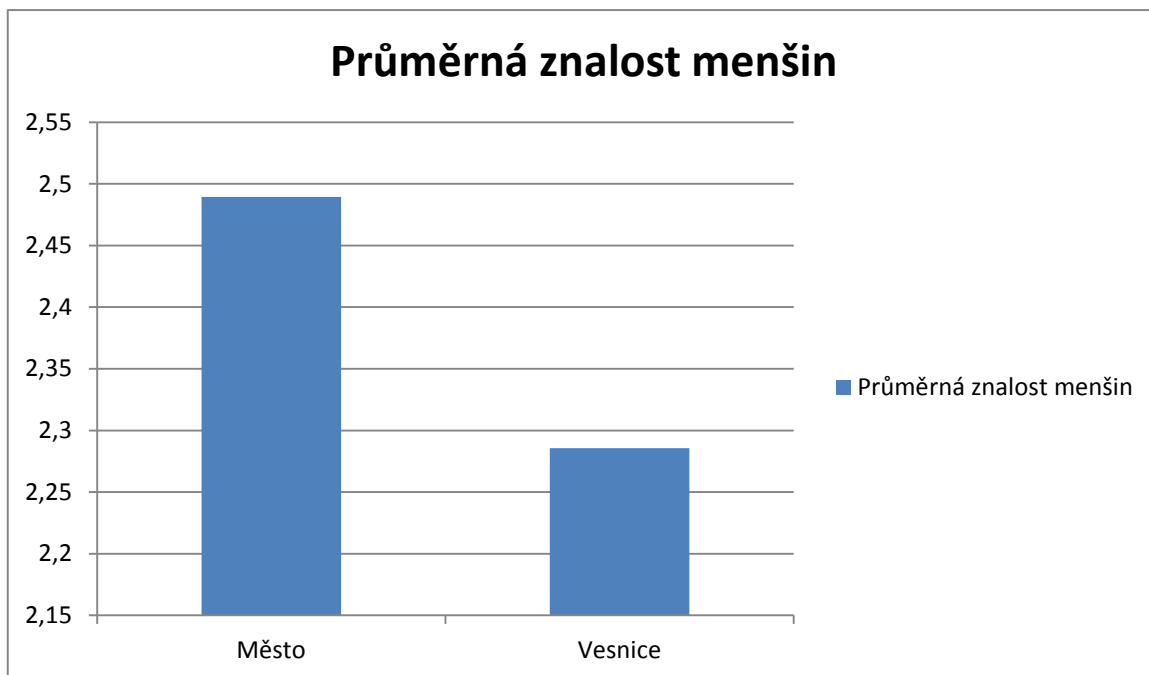
H_0 : Studenti, kteří žijí ve městě, nevykazují vyšší míru znalosti než studenti, kteří žijí na vesnici.

H_A Studenti, kteří žijí ve městě, vykazují vyšší míru znalosti než studenti, kteří žijí na vesnici.

Tabulka 20 U test ke znalostem, rozdíl mezi respondenty z vesnice a města

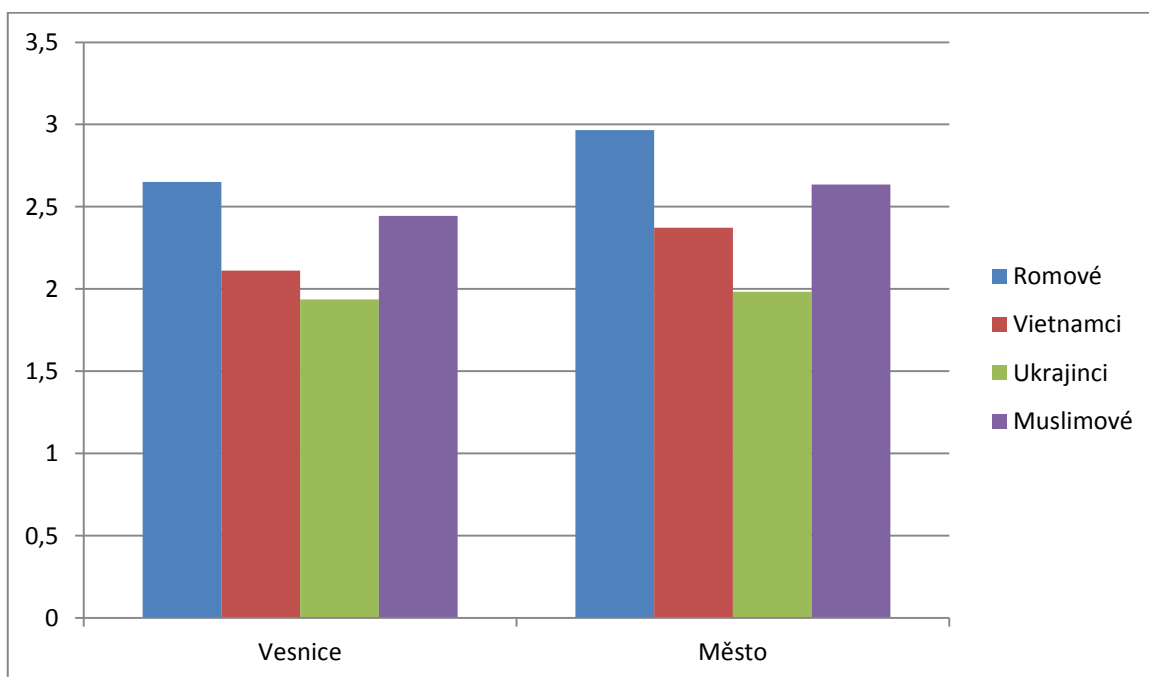
Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka4)								
	Dle proměn. Prom1 Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$								
	Sčt poř. V	Sčt poř. M	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. V	N platn. M
Celostní znalost menšin	5199,00	11272,0	3183,00	-1,5888	0,11209	-1,5955	0,11059	63	118

Obrázek 9 Graf ke znalostem, rozdíl mezi respondenty z vesnice a města

Nicméně výše uvedený graf ukazuje určitý rozdíl mezi znalostmi respondentů z města a vesnice. Průměrná znalost menšin u respondentů z města je: 2,49, průměrná znalost menšin u respondentů z vesnice je: 2,29.

Obrázek 10 Graf ke znalostem, konkrétní menšiny, rozdíl mezi respondenty z vesnice a města

Z grafu jednoznačně vyplývá, že respondenti z města mají lepší znalosti všech uvedených etnických skupin. Nicméně statisticky nevýznamné. U Romského etnika se statisticky významný rozdíl mezi znalostmi respondentů z města a vesnice téměř blížil. (o pět tisícin)

7.3.2.2 Postoje

Pro následující problematiku postojů a jejich rozdílů mezi respondenty z města a vesnice jsem stanovil následující hypotézy:

H₀ Studenti, kteří žijí na vesnici, nevykazují vyšší míru tolerance než studenti co žijí ve městě

H_A Studenti, kteří žijí na vesnici, vykazují vyšší míru tolerance než studenti co žijí ve městě

Hypotézy jsem určil tímto způsobem, jelikož se etnické menšiny na našem území vyskytují spíše v okolí měst. A konflikty vznikají především tam.

Tabulka 21 U test k postojům, rozdíl mezi respondenty z vesnice a města

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka 1) Dle proměn. Prom1 Označené testy jsou významné na hladině p <,05000								
	Sčt poř. V	Sčt poř. M	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. V	N platn. M
Menšiny celkem	5483,50	10987,5	3467,50	-0,74155	0,45835	-0,74196	0,45811	63	118

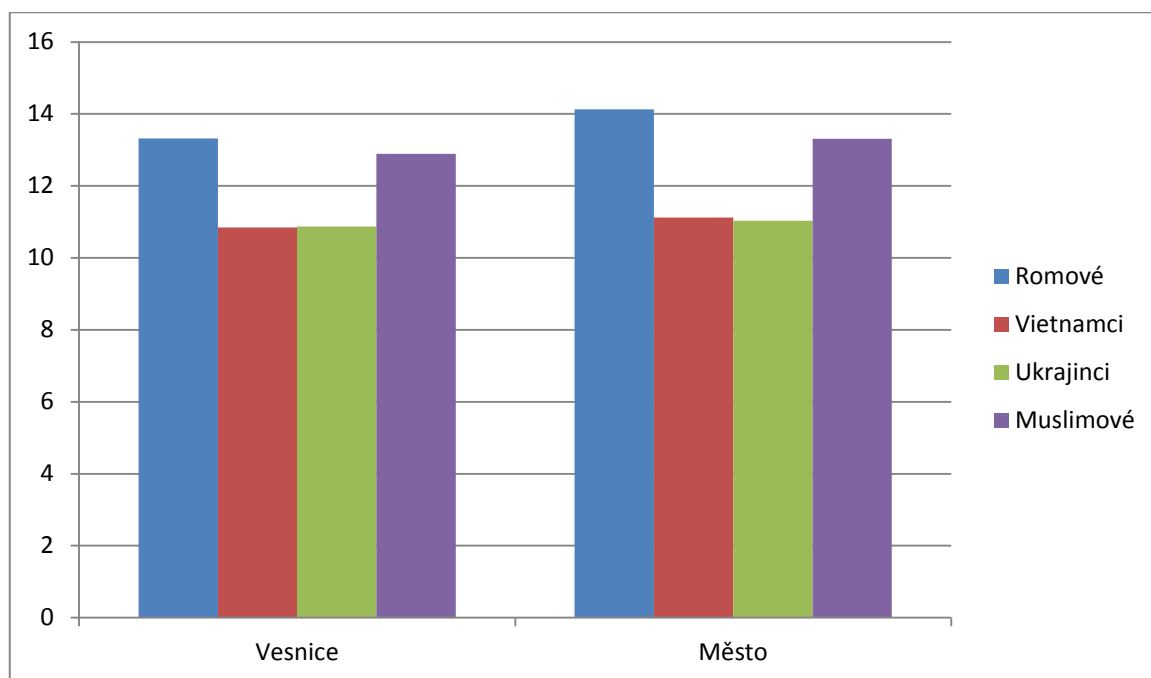
Tabulka 22 U test k postojům, konkrétní menšiny, rozdíl mezi respondenty z vesnice a města

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka 1) Dle proměn. Prom1 Označené testy jsou významné na hladině p <,05000								
	Sčt poř. V	Sčt poř. M	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. V	N platn. M
Romové	5337,00	11134,0	3321,00	-1,1778	0,23885	-1,1813	0,23747	63	118
Vietnamci	5567,00	10904,0	3551,00	-0,4928	0,62209	-0,4962	0,61972	63	118
Ukrajinci	5786,00	10685,0	3664,00	0,1563	0,87575	0,1571	0,87515	63	118
Muslimové	5475,00	10996,0	3459,00	-0,7668	0,44316	-0,7702	0,44115	63	118

Z výše uvedené tabulky statistického testu nevyplývají žádné statisticky významné rozdíly mezi postoji ke konkrétním menšinám respondentů z města a vesnice. Nicméně respondenti z města jsou o něco méně tolerantní k uvedeným menšinám, jak doložím na následujícím grafu:

Opět platí čím vyšší číslo, tím menší tolerance. (škála 5-25)

Obrázek 11 Graf k postojům, konkrétní menšiny, rozdíl mezi respondenty z vesnice a města

Mezi jednotlivými otázkami k menšinám byly naměřeny statisticky významné rozdíly pouze u Vietnamské menšiny. A to u otázky č. 2, která byla zaměřena na reprezentaci státu. Respondentům z města by tato skutečnost více vadila než respondentům z vesnice. Testy, které se zabývají výše uvedenou problematikou, uvádím v příloze.

7.3.3 Vliv kamarádství na znalosti a postoje

Od výsledků výzkumu zaměřeného na postoje a znalosti respondentů, kteří mají mezi etnickou menšinou nějakého kamaráda a respondentů, kteří kamaráda mezi etnickou menšinou nemají, jsem čekal největší rozdíly. Výsledky mě avšak poměrně překvapily. Jak uvedený výzkum dopadl, se můžete dozvědět níže. Počet respondentů, kteří mají mezi etnickou menšinou kamaráda: 93, počet respondentů, kteří nemají mezi etnickou menšinou kamaráda: 88.

7.3.3.1 Znalosti

Opět jsem provedl statistický test, který porovnává rozdíly mezi dvěma skupinami, nyní tedy skupina kamarád/nekamarád.

Tabulka 23 U test ke znalostem, rozdíl mezi respondenty, kteří mají nebo nemají kamaráda mezi etnickou menšinou

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka1) Dle proměn. Prom1 Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$								
	Sčt poř. K	Sčt poř. N	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. K	N platn. N
Znalost menšin	8674,50	7796,50	3880,50	0,59890	0,54924	0,60142	0,54755	93	88

Žádný statisticky významný rozdíl se neprojevil.

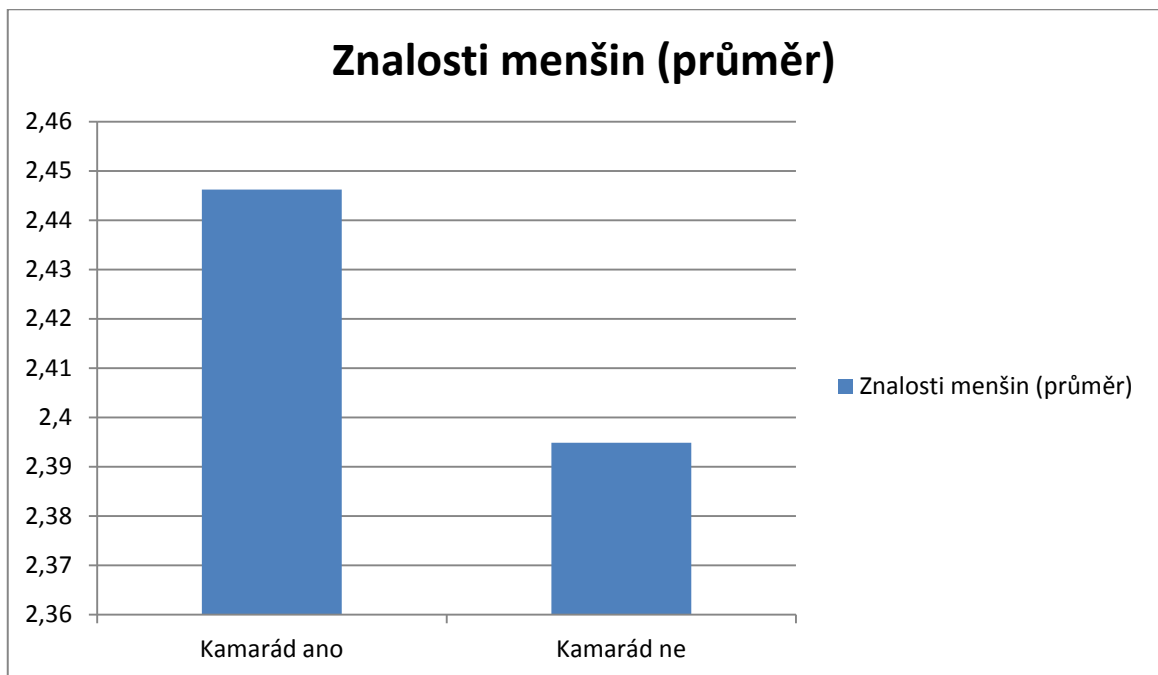
Stanovil jsem následující hypotézy:

H₀ Studenti, kteří mají mezi rasovými a etnickými menšinami kamarády nevykazují vyšší míru znalosti o zkoumaných menšinách než ti co je nemají.

H_A Studenti, kteří mají mezi rasovými a etnickými menšinami kamarády vykazují vyšší míru znalosti o zkoumaných menšinách než ti co je nemají.

Je docela překvapením, že musím přijmout nulovou hypotézu.

Obrázek 12 Graf ke znalostem, rozdíl mezi respondenty, kteří mají kamaráda mezi etnickou menšinou a těmi, kteří ho nemají.

Jak můžeme vidět z grafu, tak rozdíly byly opravdu minimální.

Statisticky významné rozdíly se neobjevily ani u jednotlivých menšin:

Tabulka 24 U test ke znalostem, konkrétní menšiny, rozdíly

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka1)								
	Sčt poč. K	Sčt poč. N	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. K	N platn. N
Romové	8616,50	7854,50	3938,50	0,43427	0,66409	0,45170	0,65148	93	88
Vietnamci	8315,50	8155,50	3944,50	-0,41724	0,67650	-0,43390	0,66436	93	88
Ukrajinci	8826,50	7644,50	3728,50	1,03033	0,30285	1,08818	0,27651	93	88
Muslimové	8521,50	7949,50	4033,50	0,16462	0,86923	0,16987	0,86511	93	88

Uvidíme, jak tomu bude u postojů, zatím se jedná alespoň pro mě o překvapivé výsledky.

7.3.3.2 Postoje

Pro problematiku porovnání postojů respondentů s kamarády nebo bez kamarádů mezi etnickými menšinami jsem určil následující hypotézy:

H_0 Studenti, kteří mají mezi rasovými a etnickými menšinami nějaké kamarády, nevykazují vyšší míru tolerance ke zkoumaným menšinám než studenti co je nemají.

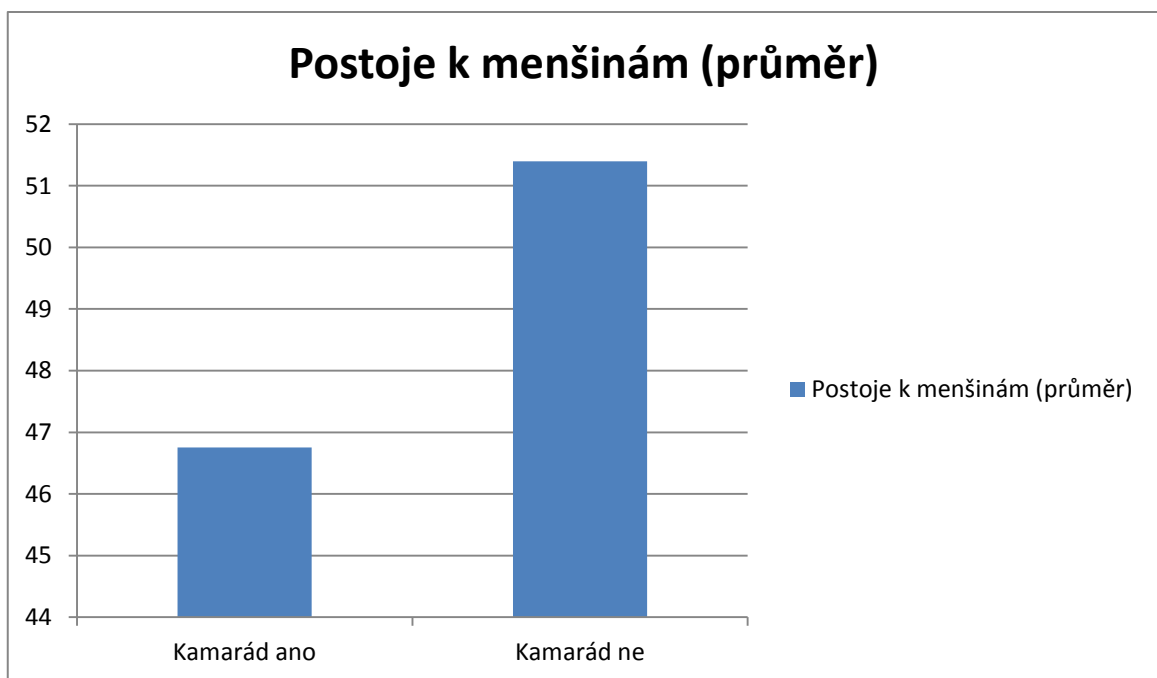
H_A Studenti, kteří mají mezi rasovými a etnickými menšinami nějaké kamarády, vykazují vyšší míru tolerance ke zkoumaným menšinám než studenti co je nemají.

Tabulka 25 U test k postojům, rozdíly mezi respondenty, kteří mají kamaráda mezi etnickou menšinou a těmi, kteří ho nemají.

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka1)								
	Sčt poč. K	Sčt poč. N	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. K	N platn. N
Postoje celkem	7523,00	8948,00	3152,00	-2,6666	0,00766	-2,6681	0,00762	93	88

Ze statistického testu vyplynuly jednoznačně statistické rozdíly mezi skupinami, takže můžeme přijmout alternativní hypotézu.

Obrázek 13 Graf k postojům, rozdíly mezi respondenty, kteří mají kamaráda mezi etnickou menšinou a těmi, kteří ho nemají.

Graf uvádí průměrný postoj respondentů k menšinám (součet údajů z Romské, Vietnamské, Ukrajinské a muslimské části) Čím menší číslo tím větší tolerance. (škála 20-100)

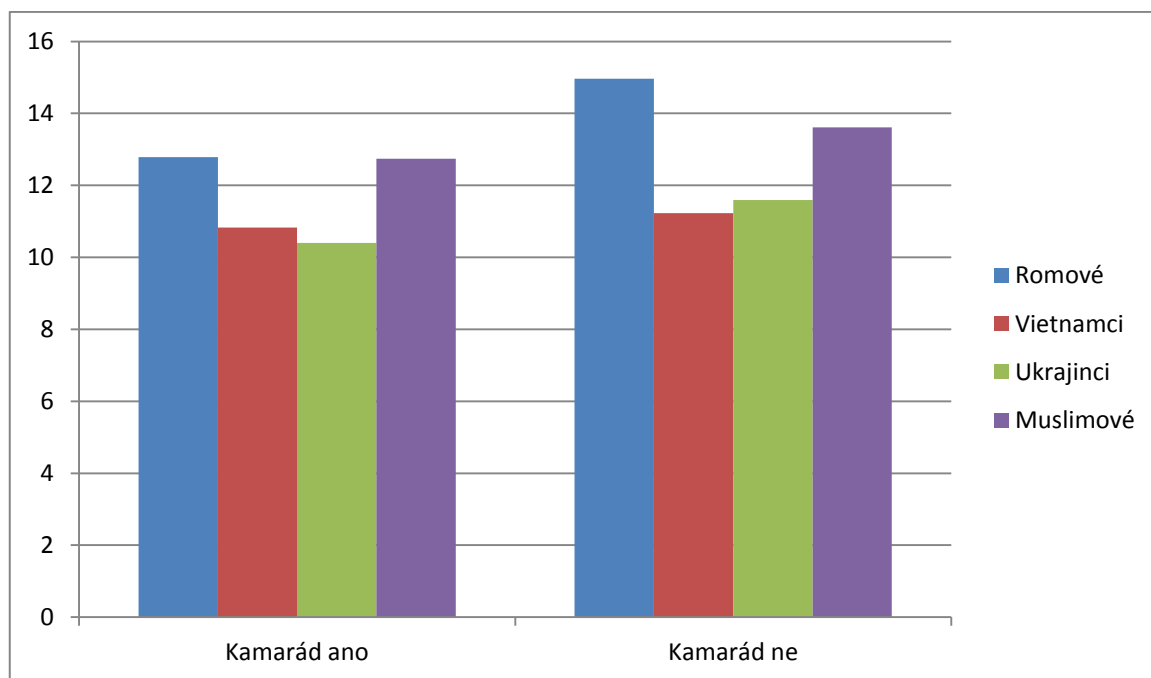
A jak to vypadalo u jednotlivých menšin? Tady je výsledek statistického testu:

Tabulka 26 U test, konkrétní menšiny, rozdíly mezi respondenty, kteří mají kamaráda mezi etnickou menšinou a těmi, kteří ho nemají

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka1)								
	Sčt poč. K	Sčt poč. N	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. K	N platn. N
Romové	7162,00	9309,00	2791,00	-3,6913	0,00022	-3,7021	0,00021	93	88
Vietnamci	8135,00	8336,00	3764,00	-0,9295	0,35259	-0,9359	0,34932	93	88
Ukrajinci	7618,50	8852,50	3247,50	-2,3956	0,01659	-2,4072	0,01607	93	88
Muslimové	7903,50	8567,50	3532,50	-1,5866	0,11259	-1,5936	0,11101	93	88

Statisticky významné rozdíly byly naměřeny u Romského a Ukrajinského etnika. Což lze pochopit, protože tyto menšiny se na našem území vyskytují ve velkém počtu.

Obrázek 14 Graf k postojům, konkrétní menšiny, rozdíly mezi respondenty, kteří mají kamaráda mezi etnickou menšinou a těmi, kteří ho nemají

Graf uvádí postoje ke konkrétním menšinám respondentů s kamarády/nekamarády mezi etnickou menšinou. Čím nižší číslo tím větší tolerance. (škála 5-25)

Co se týká jednotlivých otázek směřující k menšinám, tak jsem našel statisticky významné rozdíly u odpovědí k Romské menšině (otázky č. 1, č. 3- č. 5), k Ukrajinské menšině (otázky č. 1, č. 4 a č. 5) a k muslimskému etniku (otázka č.1). Výsledky statistických testů jsou k dispozici v příloze.

Nejméně tolerantní byly respondenti v otázce případného partnerství se zástupcem muslimské a Romské menšiny. Kde hodnoty nespádly pod číslo 4. (škála 1-5) Tedy hodně ne-

gativní postoj, kterému se ovšem vzhledem ke značné odlišnosti zmíněných kultur nelze divit. Markantní rozdíl v rámci menšin byl také u otázky směřující na sousedství s danou menšinou, kde byly nejvíce negativní výsledky u Romského a pak muslimského etnika.

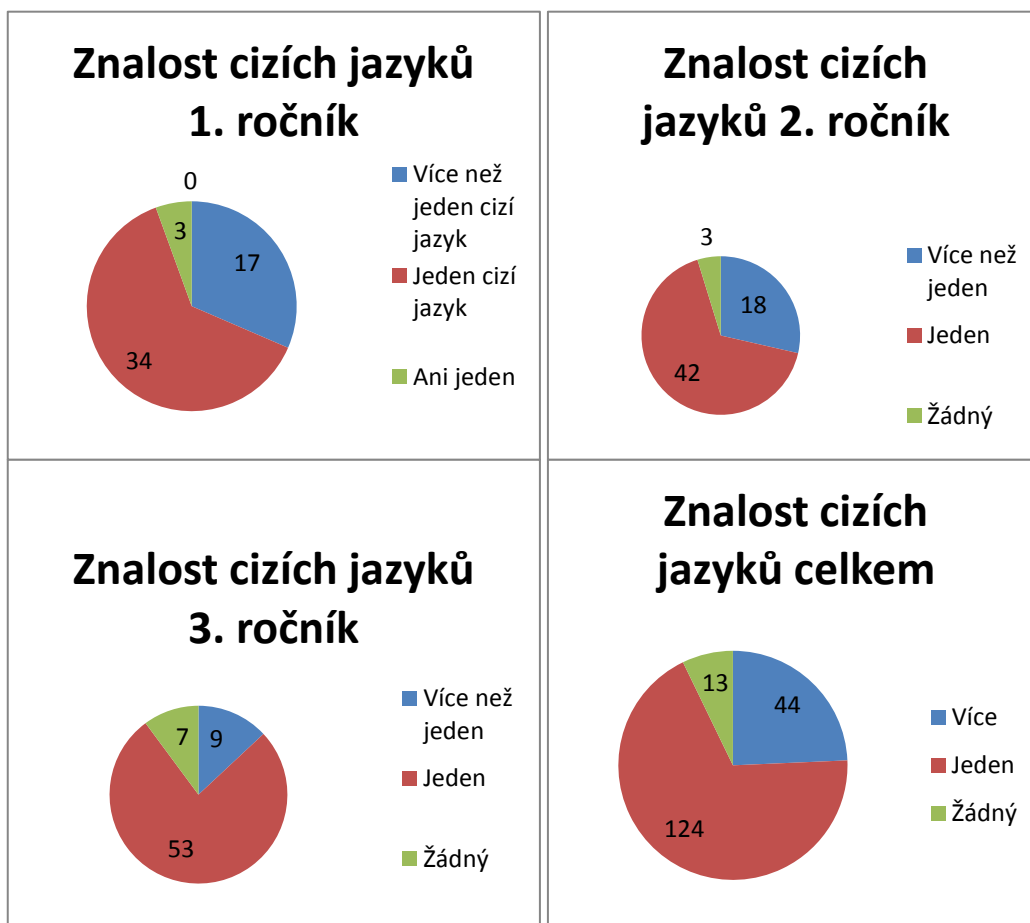
7.3.4 Vliv jazykové vybavenosti na znalosti k rasovým a etnickým menšinám

V následující pasáži se budu snažit dokázat vliv znalosti cizích jazyků na znalosti menšin. Budu zkoumat rozdíly mezi respondenty, kteří umí jeden cizí jazyk a těmi, kteří umí více cizích jazyků. Složení respondentů je následující:

Tabulka 27 Jazyková vybavenost dle jednotlivých ročníků

Ročník	Více	Jeden	Žádný
1	17	29	3
2	18	42	3
3	9	53	7

Obrázek 15 Grafy znázorňující jazykovou vybavenost, dle jednotlivých ročníků

Nejlépe jazykově vybaveni jsou studenti 1. ročníku. Nicméně nemůžeme porovnávat kvalitu jazykové vybavenosti, ale pouze kvantitu.

Pro tuto problematiku jsem stanovil následující hypotézy:

H_0 Studenti, kteří umí více než jeden cizí jazyk, nevykazují vyšší míru znalostí zkoumaných menšin než studenti, kteří umí jen jeden.

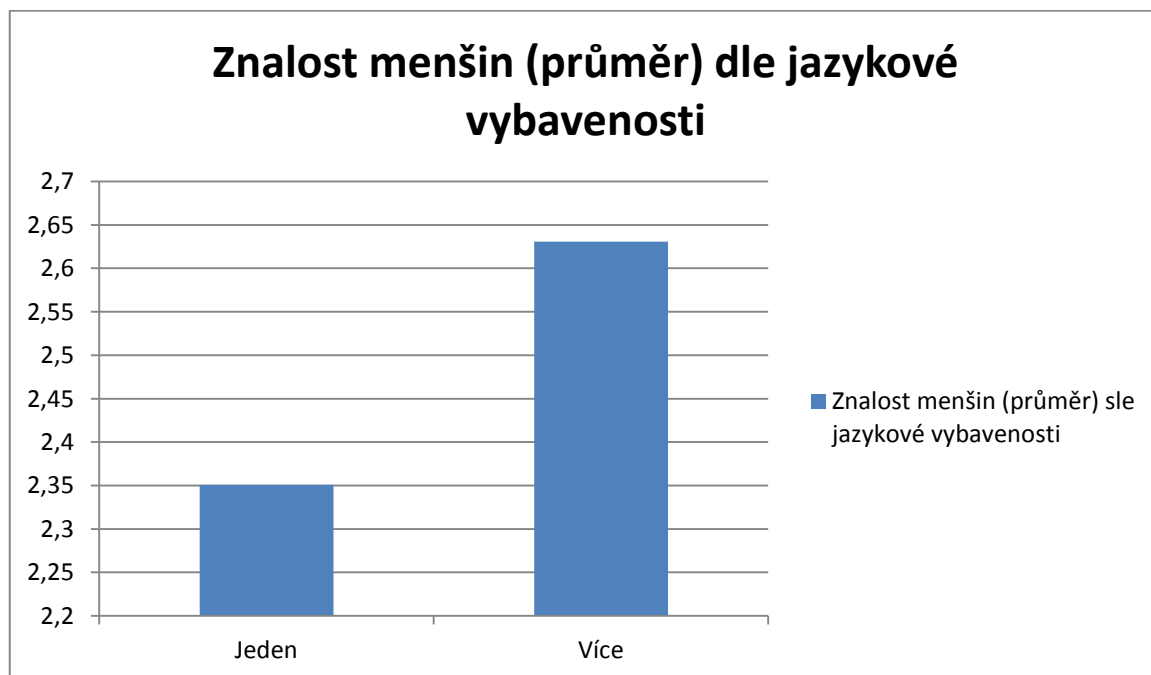
H_A Studenti, kteří umí více než jeden cizí jazyk, vykazují vyšší míru znalosti zkoumaných menšin, než studenti, kteří umí jen jeden.

Tabulka 28 U test ke znalostem, rozdíly mezi respondenty vybavených jedním cizím jazykem a více cizími jazyky

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka 1)								
	Dle proměn. V1 Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$								
	Sčt poř. J	Sčt poř. V	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. J	N platn. V
Menšiny celkem	9907,00	4289,00	2157,00	-2,0581	0,03958	-2,0666	0,03876	124	44

Dle výsledků U testu můžeme přijmout alternativní hypotézu.

Obrázek 16 Graf ke znalostem, rozdíly mezi respondenty vybavených jedním cizím jazykem a více cizími jazyky

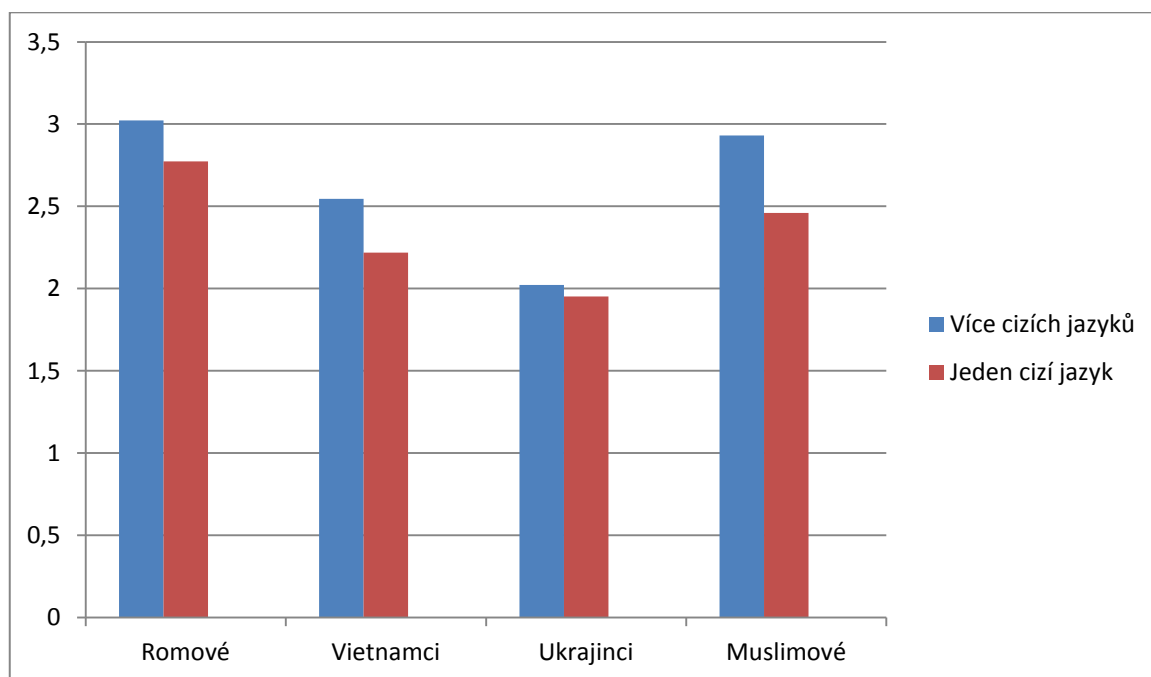
Následující výsledky se týkají konkrétních menšin a případných rozdílů mezi respondenty, kteří jsou vybaveni jedním nebo více cizími jazyky.

Tabulka 29 U test k jednotlivým menšinám, rozdíly mezi respondenty vybavených jedním cizím jazykem a více cizími jazyky

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka1)								
	Sčt poř. J	Sčt poř. V	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. J	N platn. V
Romové	10137,00	4059,00	2387,00	-1,2283	0,21931	-1,2762	0,20187	124	44
Vietnamci	10024,50	4171,50	2274,50	-1,6342	0,10221	-1,6951	0,09004	124	44
Ukrajinci	10352,00	3844,00	2602,00	-0,4527	0,65073	-0,4784	0,63230	124	44
Muslimové	9853,00	4343,00	2103,00	-2,2529	0,02426	-2,3241	0,02012	124	44

Statisticky významný rozdíl je pouze u muslimů. Je to, ale logické. Pokud si uvědomíme, že respondenti, kteří umí více než jeden cizí jazyk, mají lepší možnosti získávání informací o této skupině např. z cizojazyčných médií. Jaké byly rozdíly, graficky znázorním na následujícím grafu.

Obrázek 17 Graf k jednotlivým menšinám, rozdíly mezi respondenty vybavených jedním cizím jazykem a více cizími jazyky

Stejně jako v teoretické části chci i nyní zmínit důležitost jazykové vybavenosti studentů. Žijeme v otevřené, moderní Evropě, kde je minimálně znalost angličtiny nutností. Chceme-li nabídnout konkurenceschopné sociální pedagogy i pro evropský trh, musíme dbát na kvalitní výuku jazyka.

7.4 Závěrečné shrnutí výzkumu

V praktické části mé práce jsem se zabýval postoji a předsudky studentů sociální pedagogiky vůči rasovým a etnickým menšinám. Mezi hlavní cíle výzkumu jsem zahrnul zejména zjištění, jestli jsou nějaké rozdíly mezi postoji respondentů z města a vesnice, jestli existuje nějaký vztah mezi jazykovými a multikulturními znalostmi. A zda jsou rozdíly mezi délkou studia a projevenými znalostmi a postoji.

Zjistil jsem, že statisticky významné rozdíly ve znalostech se projevily v porovnání:

- studentů prvního a třetího ročníku
- studentů, kteří umí více než jeden cizí jazyk a studentů, kteří umí více než jeden cizí jazyk

Lepší znalosti vykazovali studenti třetího ročníku a studenti, kteří umí více než jeden cizí jazyk. Nicméně se jedná o jejich osobní mínění, znalosti nebyly ověřovány. Bylo by to velmi složité, jednak z toho hlediska, kolik by mělo směřovat otázek na danou menšinu, aby se ověřila znalost na dané škále a jednak z důvodu již tak velkého rozsahu dotazníku. Jsem rád, že se projevily rozdíly mezi jazykovou vybaveností. Doufám, že se v budoucnu objeví volitelný předmět v podobě druhého jazyka a pomůže tak zkvalitnit výuku sociálních pedagogů na UTB.

Statisticky významné rozdíly v postojích se objevily v porovnání:

- studentů, kteří mají mezi etnickou menšinou nějakého kamaráda a těmi, kteří ho nemají

Tolerantnější byli studenti, kteří mají mezi etnickou menšinou nějakého kamaráda. Další statistické rozdíly se objevily i v jiných kategoriích, ale ty se týkaly už jen postojů ke konkrétním menšinám. Například studenti třetího ročníku jsou tolerantnější k Ukrajinské menšině než studenti prvního ročníku.

Nejméně oblíbenou etnickou skupinou dle postojů studentů jsou Romové a muslimové. Ve výzkumu k nim byly respondenti nejméně tolerantní u otázek týkajících se sousedství, partnerství a v případě muslimů i reprezentace naší republiky. V porovnání s těmito dvěma skupinami je Ukrajinská a Vietnamská menšina respondentům poměrně sympatická. Co se týče samotné budoucí práce s uvedenými menšinami tak byly respondenti poměrně tolerantní až na práci s Romy a muslimy.

Statistické rozdíly byly i v rámci jednotlivých otázek směřujících k daným menšinám v porovnání dvou skupin. Pokud k tomu došlo, tak byla vždy tolerantnější skupina u, které se to předpokládalo. Například v porovnání respondentů s kamarádem mezi etnickou menšinou a respondentem bez kamaráda to byly vždy respondenti s kamarádem nebo v porovnání respondentů prvního a třetího ročníku to byly studenti třetího ročníku. Zde bych viděl důvod v zejména v délce studia a její humanitně orientované náplni.

Výzkum mohl být samozřejmě ještě přesnější, ale vybrání 181 relevantních dotazníků považuji za dostatečné. Procentuálně se jedná o více než 80% celkového vzorku. Výzkum by se mohl v budoucnu zopakovat pro zjištění případných změn. Podobný výzkum by se mohl provést i na jiných fakultách a mezi veřejností pro porovnání. Největší přínos vidím v datech, které může použít samotný Ústav pedagogických věd, např. pro upravení samotné výuky, zahrnutí tématu menšin i do jiných předmětů než multikulturní výchovy.

ZÁVĚR

V dnešním moderním globalizovaném světě, kde máme možnost spolupracovat s množstvím lidí odlišných kultur a kde se s nimi setkáváme, doslova na „každém kroku“, je utváření postojů vůči etnicky odlišným jedincům či skupinám na denním pořádku. Často z našich postojů utváříme stereotypy a předsudky, které se ovšem už týkají celé skupiny. Jsou to v podstatě takové generalizované postoje spíše negativního rázu. Částečně i díky nim dochází k mezietnickým konfliktům a naopak z mezietnických konfliktů vznikají další negativní postoje a předsudky. Úkolem sociálního pedagoga by mělo být zejména v multikulturní výchově a poradenství se snažit tyto konflikty omezit vhodným působením na klienta/y. Samozřejmě netvrdím, že multikulturní výchova může zcela zamezit mezietnickým konfliktům, ty asi bohužel nezmizí nikdy, nicméně vhodným působením může dojít alespoň ke snížení těchto negativních situací a co je hlavní, že klienti by měli získat v rámci možností co nejtolerantnější postoj ke druhým. Sociální pedagog pracující s etnicky odlišnou klientelou, či jen působí v rámci multikulturní výchovy na jedince svého etnika, by měl disponovat určitými multikulturními kompetencemi.

V České republice se negativní postoje majoritní společnosti týkají zejména Romské, Vietnamské a Ukrajinské menšiny. V Evropě se mimo Romské problematiky můžeme setkat i s narůstajícími negativními postoji vůči muslimům. A jelikož je Česká republika součástí EU a Schengenského prostoru a studentům sociální pedagogiky v budoucnu nic nebrání jít studovat nebo i pracovat do jiných zemí EU, tak jsem do praktické části této práce zahrnul právě výše uvedené etnické skupiny. Mezi kompetence sociálního pedagoga patří obecně tolerance, respekt a porozumění ostatním, nejen členům naší kultury, ale i těm odlišným. Proto mě zajímalo, jak se budou stavět k menšinám studenti sociální pedagogiky. Doufám, že jim tato práce snad přinesla i určitou sebereflexi stejně jako mně.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BAKER, C., PRYS JONES, S. Encyclopedia of bilingualism and bilingual education. Philadelphia: Multilingual Matters, 1998. ISBN 1-85359-362-1.

BURYÁNEK, J. Interkulturní vzdělávání II doplněk k publikaci Interkulturní vzdělávání nejen pro středoškolské pedagogy. Praha: Člověk v tísni, 2005. 169 s. ISBN 80-903510-5-0.

GELLNER, A. Národy a nacionalismus. Vyd. 2. Praha: Josef Hříbal, 1993. 158 s. ISBN: 80-900892-9-1.

GULOVÁ, L., ŠTĚPAŘOVÁ, E. Multikulturní výchova v teorii a praxi. Brno: Katedra Sociální pedagogiky Pedagogické fakulty MU v Brně a Kabinet multikulturní výchovy při Pedagogické fakultě MU v Brně, 2004. ISBN 80-86633-14-4.

GRANT, C. A; LADSON-BILLINGS, G. Dictionary of multicultural education. Phoenix, Ariz. : Oryx Press, 1997. 308 s. ISBN 0-89774-798-4.

HANZAL, J. Cikáni na Moravě v 15. až 18. století. NLN: Praha, 2004. 240 s. ISBN: 80-7106-508-0.

HLADÍK, J. Multikulturní výchova : (socializace a integrace menšin). Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2006. 73 s. ISBN 80-7318-424-9.

HNILICA, K. Stereotypy, předsudky, diskriminace (pojmy, měření, teorie). Praha: Karolinum, 2010. 207 s. ISBN 978-80-246-1776-3.

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANDOUREK, J. Sociologický slovník. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0.

LAUNGANI, P. Building multicultural counselling bridges: The holy grail or a poisoned chalice?. In Life-Achievement Award University of Toronto. [s.l.] : [s.n.], 2005. s. 27.

LAUNIKARI, M; PUUKARI, S. Multikulturní poradenství teoretické základy a osvědčené postupy v Evropě. Praha: Dům Zahraničních služeb MŠMT pro Centrum Euroguidance, 2009. 291 s. ISBN 978-80-87335-07-9.

- LEVITT, S. D; DUBNER, S. J. Super freakonomics skrytá ekonomie všeho. Praha: Dokořán, 2010. 255 s. ISBN 978-80-7363-327-1.
- NAVRÁTIL, P. Romové v české společnosti. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 223 s. ISBN 8071787418.
- NEČAS, C. Romové v České republice včera a dnes. 5., dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. 129 s. ISBN 80-244-0497-4.
- NEKVAPIL, J. SLOBODA, M. WAGNER, P. Mnohojazyčnost v České republice. Praha: NLN, 2009. 117 s. ISBN 978-80-7106-581-4.
- NOVÁK, T. O předsudcích. Brno: Doplněk, 2002. ISBN 80-7239-121-6.
- PRŮCHA, Jan. Interkulturní psychologie. Portál: Praha, 2004. 199 s. ISBN: 80-7178-885-6.
- PRŮCHA, J. Interkulturní komunikace. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 199 s. ISBN 978-80-247-3069-1.
- PRŮCHA, J. Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-866-2.
- RÁKOCZYOVÁ, M; TRBOLA, R; HOFÍREK, O. Sociální integrace přistěhovalců v České republice. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0.
- SOUKUP, V. Přehled antropologických teorií kultury. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-929-1.
- ŠÍŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. 273 s. ISBN 978-80-7367-182-2.
- ŠLACHTA, M.; BURDA, T.; HOLEČEK, M. Ohniska napětí ve světě. 1. vyd. Praha: Kartografie Praha, 2007. 187 s. ISBN 978-80-7011-926-6.
- TESAŘ, F. Etnické konflikty. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-097-9.

Internetové zdroje

NEČAS, Ctibor; MIKLUŠÁKOVÁ, Marta. Historie Romů na území České republiky. Romové v České republice [online]. 12-02-2002, 11, [cit. 2010-04-26]. Dostupný z WWW: <<http://romove.radio.cz/cz/clanek/18785>>.

Cizinci podle typu pobytu, pohlaví a státního občanství. In Český statistický úřad [online]. [s.l.] : [s.n.], 2010 [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0700414C61/\\$File/c01t01.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0700414C61/$File/c01t01.pdf)>.

Vztah k jiným národnostem I.. In Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR [online]. [s.l.] : [s.n.], 2006 [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100637s_ov70108.pdf>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

SVOČ Studentská vědecko-odborná činnost.

EU Evropská unie.

UTB Univerzita Tomáše Bati.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Škála sociální distance Bogardus (in Hnilica, 2010).....	22
Obrázek 2 Postoje Amerických studentů k ostatním národům dle Spoerl (in Hnilica, 2010).....	19
Obrázek 3 Stereotyp muže dle Hnilici (2010)	24
Obrázek 4 Graf s průměry k otázce číslo 13.....	57
Obrázek 5 Graf s průměry k otázce číslo 14.....	58
Obrázek 6 Graf ke znalostem ke konkrétním menšinám, rozdíl ročníků	60
Obrázek 7 Graf postojů k menšinám obecně, rozdíl mezi ročníky.....	61
Obrázek 8 Graf k postojům, konkrétní menšiny, rozdíl mezi ročníky	62
Obrázek 9 Graf ke znalostem, rozdíl mezi respondenty z vesnice a města	64
Obrázek 10 Graf ke znalostem, konkrétní menšiny, rozdíl mezi respondenty z vesnice a města	64
Obrázek 11 Graf k postojům, konkrétní menšiny, rozdíl mezi respondenty z vesnice a města.....	66
Obrázek 12 Graf ke znalostem, rozdíl mezi respondenty, kteří mají kamaráda mezi etnickou menšinou a těmi, kteří ho nemají.....	68
Obrázek 13 Graf k postojům, rozdíly mezi respondenty, kteří mají kamaráda mezi etnickou menšinou a těmi, kteří ho nemají.....	69
Obrázek 14 Graf k postojům, konkrétní menšiny, rozdíly mezi respondenty, kteří mají kamaráda mezi etnickou menšinou a těmi, kteří ho nemají	70
Obrázek 15 Grafy znázorňující jazykovou vybavenost, dle jednotlivých ročníků.....	71
Obrázek 16 Graf ke znalostem, rozdíly mezi respondenty vybavených jedním cizím jazykem a více cizími jazyky	72
Obrázek 17 Graf k jednotlivým menšinám, rozdíly mezi respondenty vybavených jedním cizím jazykem a více cizími jazyky	73

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Počet rasově motivovaných trestných činů dle Šiškové (2008)	23
Tabulka 2 Multikulturní kompetence dle názorů a postojů (Launikari, Puukari, 2010)	40
Tabulka 3 Multikulturní kompetence dle znalostí (Launikari, Puukari, 2010)	41
Tabulka 4 Multikulturní kompetence dle dovedností (Launikari, Puukari, 2010)	42
Tabulka 5 počet respondentů, vyplněných dotazníků.....	50
Tabulka 6 Počet respondentů, kteří jezdí x nejezdí alespoň 3x za rok do zahraničí	52
Tabulka 7 Z toho umí více než jeden cizí jazyk	52
Tabulka 8 Z toho mají mezi etnickými menšinami nějakého kamaráda	52
Tabulka 9 Máte stejné názory na etnické menšiny jako Vaši rodiče?	53
Tabulka 10: Myslíte si, že naše média prezentují rasové a etnické menšiny negativně?.....	53
Tabulka 11 Mají Vaši kamarádi vliv na Vaše smýšlení o menšinách?	54
Tabulka 12 Máte stejné názory na menšiny jako Vaši kamarádi?.....	54
Tabulka 13 Myslíte si, že vyučovací předmět na ZŠ, který by se zabýval soužitím více společností na jednom místě, by mohl pozitivně ovlivnit Váš názor na etnické a rasové minority? (Kdybyste takový předmět v minulosti měli.).....	55
Tabulka 14 Považujete toleranci vůči jiným etnikům a rasám za důležitou kompetenci sociálního pedagoga?.....	56
Tabulka 15 Vadila by Vám situace, kdyby byla Česká republika multikulturní zemí, jakou jsou například USA nebo Francie? (Tzn., že by v ČR vedle sebe žili asiáté, muslimové, černoši a Vy?).....	57
Tabulka 16 Do jaké míry by se dle Vašeho mínění měli členové jiného etnika či rasy přizpůsobit naší kultuře a zvyklostem?	58
Tabulka 17 U test ke znalostem, rozdíly mezi prvním a třetím ročníkem.....	59
Tabulka 18 U test ke znalostem, konkrétní menšiny, rozdíl první a třetí ročník.....	60
Tabulka 19 U test k postojům konkrétní menšiny, rozdíl mezi ročníky.....	62
Tabulka 20 U test ke znalostem, rozdíl mezi respondenty z vesnice a města	63
Tabulka 21 U test k postojům, rozdíl mezi respondenty z vesnice a města	65
Tabulka 22 U test k postojům, konkrétní menšiny, rozdíl mezi respondenty z vesnice a města.....	65
Tabulka 23 U test ke znalostem, rozdíl mezi respondenty, kteří mají nebo nemají kamaráda mezi etnickou menšinou	67

Tabulka 24 U test ke znalostem, konkrétní menšiny, rozdíly.....	68
Tabulka 25 U test k postojům, rozdíly mezi respondenty, kteří mají kamaráda mezi etnickou menšinou a těmi, kteří ho nemají.....	69
Tabulka 26 U test, konkrétní menšiny, rozdíly mezi respondenty, kteří mají kamaráda mezi etnickou menšinou a těmi, kteří ho nemají	70
Tabulka 27 Jazyková vybavenost dle jednotlivých ročníků	71
Tabulka 28 U test ke znalostem, rozdíly mezi respondenty vybavených jedním cizím jazykem a více cizími jazyky	72
Tabulka 29 U test k jednotlivým menšinám, rozdíly mezi respondenty vybavených jedním cizím jazykem a více cizími jazyky	73
Tabulka 30 Celkové postoje ke všem zkoumaným menšinám 1. x 3. ročník.....	86
Tabulka 31 Rozdíly mezi postoji respondentů prvního a třetího ročníku u otázek směřovaných na Romskou menšinu.....	86
Tabulka 32 Rozdíly mezi postoji respondentů prvního a třetího ročníku u otázek směřovaných na.....	86
Tabulka 33 Rozdíly mezi postoji respondentů prvního a třetího ročníku u otázek směřovaných na Ukrajinskou menšinu.....	86
Tabulka 34 Rozdíly mezi postoji respondentů prvního a třetího ročníku u otázek směřovaných na muslimy.....	87
Tabulka 35 U test, rozdíly ve znalostech respondentů z města a vesnice, konkrétní menšiny	87
Tabulka 36 Rozdíly mezi postoji respondentů z města a vesnice u otázek směřovaných na Romskou menšinu.....	87
Tabulka 37 Rozdíly mezi postoji respondentů z města a vesnice u otázek směřovaných na Ukrajinskou menšinu.....	87
Tabulka 38 Rozdíly mezi postoji respondentů z města a vesnice u otázek směřovaných na Ukrajinskou menšinu.....	88
Tabulka 39 Rozdíly mezi postoji respondentů z města a vesnice u otázek směřovaných na muslimy.....	88
Tabulka 40 Rozdíly mezi postoji respondentů, kteří mají mezi etnickou menšinou nějakého kamaráda a mezi těmi, kteří nemají směřovaných na Romskou menšinu.....	88

Tabulka 41 Rozdíly mezi postoji respondentů, kteří mají mezi etnickou menšinou nějakého kamaráda a mezi těmi, kteří nemají směřovaných na Vietnamskou menšinu	88
Tabulka 42 Rozdíly mezi postoji respondentů, kteří mají mezi etnickou menšinou nějakého kamaráda a mezi těmi, kteří nemají směřovaných na Ukrajinskou menšinu	89
Tabulka 43 Rozdíly mezi postoji respondentů, kteří mají mezi etnickou menšinou nějakého kamaráda a mezi těmi, kteří nemají směřovaných na muslimy	89

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P1: Doplnkové Tabulky statistických testů

PŘÍLOHA P:2 Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOPLŇKOVÉ TABULKY STATISTICKÝCH TESTŮ

Tabulka 30 Celkové postoje ke všem zkoumaným menšinám 1. x 3. ročník

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka1) Dle proměn. První ročník x třetí ročník Označené testy jsou významné na hladině $p < 0,05000$									
	Sčt poř. P	Sčt poř. T	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. P	N platn. T	2*1 str. přesné p
Celkové postoje ke všem zkoumaným menšinám	3161,50	3859,50	1444,50	1,34074	0,18000	1,34174	0,17968	49	69	0,17981

Tabulka 31 Rozdíly mezi postoji respondentů prvního a třetího ročníku u otázek směřovaných na Romskou menšinu.

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka15) Dle proměn. Romové 1. ročník x 3. ročník Označené testy jsou významné na hladině $p < 0,05000$									
	Sčt poř. P	Sčt poř. T	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. P	N platn. T	2*1 str. přesné p
Otázka č.1	2782,50	4238,50	1557,50	-0,72362	0,46930	-0,75668	0,44924	49	69	0,46909
Otázka č.2	3463,50	3557,50	1142,50	2,99005	0,00279	3,14415	0,00166	49	69	0,00254
Otázka č.3	2972,00	4049,00	1634,00	0,30583	0,75973	0,32551	0,74479	49	69	0,76063
Otázka č.4	3111,00	3910,00	1495,00	1,06495	0,28689	1,18127	0,23749	49	69	0,28810
Otázka č.5	2764,50	4256,50	1539,50	-0,82192	0,41112	-0,85137	0,39456	49	69	0,41101

Tabulka 32 Rozdíly mezi postoji respondentů prvního a třetího ročníku u otázek směřovaných na

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka15) Dle proměn. Vietnamci 1. ročník x 3. ročník Označené testy jsou významné na hladině $p < 0,05000$									
	Sčt poř. P	Sčt poř. T	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. P	N platn. T	2*1 str. přesné p
Otázka č.1	3115,50	3905,50	1490,50	1,08952	0,27592	1,20341	0,22881	49	69	0,27588
Otázka č.2	3470,00	3551,00	1136,00	3,02555	0,00248	3,16570	0,00154	49	69	0,00227
Otázka č.3	2865,00	4156,00	1640,00	-0,27306	0,78480	-0,28931	0,77233	49	69	0,78561
Otázka č.4	3158,00	3863,00	1448,00	1,32163	0,18629	1,47870	0,13921	49	69	0,18703
Otázka č.5	3063,00	3958,00	1543,00	0,80280	0,42208	0,88908	0,37395	49	69	0,42354

Tabulka 33 Rozdíly mezi postoji respondentů prvního a třetího ročníku u otázek směřovaných na Ukrajinskou menšinu

Proměnná	Mann-Whitneyův U test (Tabulka15) Dle proměn. Ukrajinci 1. ročník x 3. ročník Označené testy jsou významné na hladině $p < 0,05000$									
	Sčt poř. P	Sčt poř. T	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. P	N platn. T	2*1 str. přesné p
Otázka č.1	3323,00	3698,00	1283,00	2,22274	0,02623	2,36247	0,01815	49	69	0,02584
Otázka č.2	3495,50	3525,50	1110,50	3,16481	0,00155	3,32024	0,00090	49	69	0,00138
Otázka č.3	3334,50	3686,50	1271,50	2,28554	0,02228	2,35844	0,01835	49	69	0,02171
Otázka č.4	3326,50	3694,50	1279,50	2,24185	0,02497	2,48752	0,01286	49	69	0,02439
Otázka č.5	3202,00	3819,00	1404,00	1,56192	0,11830	1,72323	0,08484	49	69	0,11858

Tabulka 34 Rozdíly mezi postoji respondentů prvního a třetího ročníku u otázek směřovaných na muslimy

Mann-Whitneyův U test (Tabulka15) Dle proměn. Muslimové 1. ročník x 3. ročník Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$										
Proměnná	Sčt poř. P	Sčt poř. T	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. P	N platn. T	2*1str. přesné p
Otázka č.1	2731,00	4290,00	1506,00	-1,0048	0,31495	-1,0514	0,29303	49	69	0,31624
Otázka č.2	3422,50	3598,50	1183,50	2,7661	0,00567	2,8521	0,00434	49	69	0,00532
Otázka č.3	2698,00	4323,00	1473,00	-1,1851	0,23598	-1,2817	0,19992	49	69	0,23697
Otázka č.4	2947,50	4073,50	1658,50	0,1720	0,86341	0,1870	0,85163	49	69	0,86180
Otázka č.5	2784,50	4236,50	1559,50	-0,7127	0,47603	-0,7582	0,44828	49	69	0,47580

Tabulka 35 U test, rozdíly ve znalostech respondentů z města a vesnice, konkrétní menšiny

Mann-Whitneyův U test (Tabulka1) Dle proměn. Prom1 Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$										
Proměnná	Sčt poř. V	Sčt poř. M	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. V	N platn. M	
Prom2	5115,50	11355,5	3099,50	-1,8375	0,06613	-1,9112	0,05597	63	118	
Prom3	5226,50	11244,5	3210,50	-1,5069	0,13182	-1,5671	0,11709	63	118	
Prom4	5525,50	10945,5	3509,50	-0,6164	0,53758	-0,6516	0,51465	63	118	
Prom5	5396,50	11074,5	3380,50	-1,0006	0,31699	-1,0325	0,30182	63	118	

Tabulka 36 Rozdíly mezi postoji respondentů z města a vesnice u otázek směřovaných na Romskou menšinu

Mann-Whitneyův U test (Tabulka1) Dle proměn. Romové Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$										
Proměnná	Sčt poř. V	Sčt poř. M	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. V	N platn. M	
Otázka č. 1	5714,00	10757,0	3698,00	-0,0551	0,95606	-0,0575	0,95411	63	118	
Otázka č. 2	5196,50	11274,5	3180,50	-1,5962	0,11042	-1,6847	0,09203	63	118	
Otázka č. 3	5341,50	11129,5	3325,50	-1,1644	0,24424	-1,2334	0,21741	63	118	
Otázka č. 4	5358,50	11112,5	3342,50	-1,1138	0,26535	-1,2045	0,22839	63	118	
Otázka č. 5	5481,00	10990,0	3465,00	-0,7490	0,45385	-0,7810	0,43478	63	118	

Tabulka 37 Rozdíly mezi postoji respondentů z města a vesnice u otázek směřovaných na Ukrajinskou menšinu

Mann-Whitneyův U test (Tabulka1) Dle proměn. Vietnamci Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$										
Proměnná	Sčt poř. V	Sčt poř. M	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. V	N platn. M	
Otázka č. 1	5978,50	10492,5	3471,50	0,7296	0,46561	0,8063	0,42002	63	118	
Otázka č. 2	4907,50	11563,5	2891,50	-2,4569	0,01401	-2,5848	0,00974	63	118	
Otázka č. 3	5653,50	10817,5	3637,50	-0,2352	0,81399	-0,2469	0,80497	63	118	
Otázka č. 4	6158,50	10312,5	3291,50	1,2657	0,20562	1,4065	0,15957	63	118	
Otázka č. 5	5834,50	10636,5	3615,50	0,3007	0,76357	0,3322	0,73968	63	118	

Tabulka 38 Rozdíly mezi postoji respondentů z města a vesnice u otázek směřovaných na Ukrajinskou menšinu

Mann-Whitneyův U test (Tabulka1) Dle proměn. Ukrajinci Označené testy jsou významné na hladině p <,05000									
Proměnná	Sčt poř. V	Sčt poř. M	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. V	N platn. M
Otázka č. 1	5731,00	10740,0	3715,00	-0,0044	0,99643	-0,0047	0,99618	63	118
Otázka č. 2	5368,00	11103,0	3352,00	-1,0855	0,27768	-1,1442	0,25253	63	118
Otázka č. 3	5826,50	10644,5	3623,50	0,2769	0,78180	0,2852	0,77547	63	118
Otázka č. 4	6100,00	10371,0	3350,00	1,0914	0,27506	1,2008	0,22982	63	118
Otázka č. 5	5814,50	10656,5	3635,50	0,2412	0,80937	0,2639	0,79180	63	118

Tabulka 39 Rozdíly mezi postoji respondentů z města a vesnice u otázek směřovaných na muslimy

Mann-Whitneyův U test (Tabulka1) Dle proměn. Muslimové Označené testy jsou významné na hladině p <,05000									
Proměnná	Sčt poř. V	Sčt poř. M	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. V	N platn. M
Otázka č. 1	5472,50	10998,5	3456,50	-0,7743	0,43874	-0,8122	0,41666	63	118
Otázka č. 2	5219,00	11252,0	3203,00	-1,5292	0,12619	-1,5812	0,11382	63	118
Otázka č. 3	5666,50	10804,5	3650,50	-0,1965	0,84417	-0,2118	0,83222	63	118
Otázka č. 4	5736,00	10735,0	3714,00	0,0074	0,99406	0,0080	0,99354	63	118
Otázka č. 5	5695,00	10776,0	3679,00	-0,1116	0,91107	-0,1194	0,90493	63	118

Tabulka 40 Rozdíly mezi postoji respondentů, kteří mají mezi etnickou menšinou nějakého kamaráda a mezi těmi, kteří nemají směřovaných na Romskou menšinu.

Mann-Whitneyův U test (Tabulka1) Dle proměn. Romové Označené testy jsou významné na hladině p <,05000									
Proměnná	Sčt poř. K	Sčt poř. N	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. K	N platn. N
Otázka č. 1	7423,00	9048,00	3052,00	-2,9505	0,00317	-3,0811	0,00206	93	88
Otázka č. 2	8007,00	8464,00	3636,00	-1,2928	0,19605	-1,3645	0,17239	93	88
Otázka č. 3	7335,50	9135,50	2964,50	-3,1988	0,00138	-3,3883	0,00070	93	88
Otázka č. 4	7198,50	9272,50	2827,50	-3,5877	0,00033	-3,8798	0,00010	93	88
Otázka č. 5	7715,00	8756,00	3344,00	-2,1217	0,03386	-2,2124	0,02693	93	88

Tabulka 41 Rozdíly mezi postoji respondentů, kteří mají mezi etnickou menšinou nějakého kamaráda a mezi těmi, kteří nemají směřovaných na Vietnamskou menšinu

Mann-Whitneyův U test (Tabulka1) Dle proměn. Vietnamci Označené testy jsou významné na hladině p <,05000									
Proměnná	Sčt poř. K	Sčt poř. N	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. K	N platn. N
Otázka č. 1	8209,00	8262,00	3838,00	-0,7195	0,47181	-0,7952	0,42649	93	88
Otázka č. 2	8420,50	8050,50	4049,50	-0,1192	0,90510	-0,1254	0,90019	93	88
Otázka č. 3	8202,50	8268,50	3831,50	-0,7379	0,46052	-0,7744	0,43863	93	88
Otázka č. 4	8059,50	8411,50	3688,50	-1,1438	0,25267	-1,2711	0,20368	93	88
Otázka č. 5	8027,00	8444,00	3656,00	-1,2361	0,21641	-1,3654	0,17210	93	88

Tabulka 42 Rozdíly mezi postoji respondentů, kteří mají mezi etnickou menšinou nějakého kamaráda a mezi těmi, kteří nemají směřovaných na Ukrajinskou menšinu

Mann-Whitneyův U test (Tabulka1)									
Dle proměn. Ukrajinci									
Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$									
Proměnná	Sčt poř. K	Sčt poř. N	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. K	N platn. N
Otázka č. 1	7711,50	8759,50	3340,50	-2,1316	0,03303	-2,2811	0,02254	93	88
Otázka č. 2	8162,00	8309,00	3791,00	-0,8529	0,39369	-0,8990	0,36862	93	88
Otázka č. 3	8125,50	8345,50	3754,50	-0,9565	0,33880	-0,9850	0,32459	93	88
Otázka č. 4	7548,50	8922,50	3177,50	-2,5942	0,00947	-2,8541	0,00431	93	88
Otázka č. 5	7634,50	8836,50	3263,50	-2,3501	0,01876	-2,5716	0,01012	93	88

Tabulka 43 Rozdíly mezi postoji respondentů, kteří mají mezi etnickou menšinou nějakého kamaráda a mezi těmi, kteří nemají směřovaných na muslimy

Mann-Whitneyův U test (Tabulka1)									
Dle proměn. Muslimové									
Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$									
Proměnná	Sčt poř. K	Sčt poř. N	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. K	N platn. N
Otázka č. 1	7759,50	8711,50	3388,50	-1,9953	0,04600	-2,0930	0,03634	93	88
Otázka č. 2	8111,50	8359,50	3740,50	-0,9962	0,31911	-1,0301	0,30294	93	88
Otázka č. 3	8299,50	8171,50	3928,50	-0,4626	0,64361	-0,4986	0,61801	93	88
Otázka č. 4	7819,00	8652,00	3448,00	-1,8265	0,06777	-1,9835	0,04731	93	88
Otázka č. 5	8018,00	8453,00	3647,00	-1,2616	0,20707	-1,3491	0,17727	93	88

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK

M22 K30 V6

DOTAZNÍK, PŘEDSUDEKY STUDENTŮ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY VŮČI RASOVÝM A ETNICKÝM MENŠINÁM

Dobrý den, dostává se Vám do rukou dotazník, jehož cílem je zmapovat úroveň předsudků a toleranci studentů sociální pedagogiky vůči rasovým a etnickým menšinám. Zaručuji Vám anonymitu tohoto dotazníku a výsledky budou sloužit jen pro mou bakalářskou práci. Vyplňujte proto, prosím, tento dotazník pravdivě a snažte se odpovědět na všechny otázky. Odpovědi prosím kroužkujte. V případě škálových otázek odpovědi křížkujte.

Děkuji,

Pavel Býček

1. Jste muž nebo žena? Podtrhněte nebo zakroužkujte.

2. Jste studentem:

a)1. b)2. 3. ročníku?

3. Bydlíte:

a) na vesnici b) ve městě

4. Jezdíte pravidelně do zahraničí? (alespoň 3xročně)

a)ano b)ne

5. Kolik cizích jazyků umíte (aktivní znalost)?

a)0 b)1 c) více

6. Máte mezi etnickými a národnými menšinami nějaké kamarády?

a) ano b) ne

7. Máte stejné názory na etnické menšiny jako Vaši rodiče?

rozhodně ano	spíše ano	nevím	spíše ne	rozhodně ne
1	☒ 2	3	4	5

8. Myslíte si, že naše média prezentují rasové a etnické menšiny negativně?

rozhodně ano	spíše ano	nevím	spíše ne	rozhodně ne
1	2	3	☒ 4	5

9. Mají Vaši kamarádi vliv na Vaše smýšlení o menšinách?

rozhodně ano	spíše ano	nevím	spíše ne	rozhodně ne
1	2	3	☒ 4	5

10. Máte stejné názory na menšiny jako Vaši kamarádi?

rozhodně ano	spíše ano	nevím	spíše ne	rozhodně ne
1	☒ 2	3	4	5

11. Myslíte si, že vyučovací předmět na ZŠ, který by se zabýval soužitím více společností na jednom místě, by mohl pozitivně ovlivnit Váš názor na etnické a rasové minority? (Kdybyste takový předmět v minulosti měli.)

rozhodně ano	spíše ano	nevím	spíše ne	rozhodně ne
1	2	3	4	5

12. Považujete toleranci vůči jiným etnikům a rasám za důležitou kompetenci sociálního pedagoga?

rozhodně ano	spíše ano	nevím	spíše ne	rozhodně ne
1	2	3	4	5

13. Vadila by Vám situace, kdy by byla Česká republika multikulturní zemí, jakou jsou například USA nebo Francie? (Tzn., že by v ČR vedle sebe žili asiáté, muslimové, černoši a Vy?)

minimálně				maximálně
1	2	3	4	5

14. Do jaké míry by se dle Vašeho mínění měli členové jiného etnika či rasy přizpůsobit naší kultuře a zvyklostem?

minimálně				maximálně
1	2	3	4	5

Romové

	minimálně				maximálně
Znáte Romskou kulturu, mentalitu, zvyky a rozumíte jim?	1	2	3	4	5
	rozhodně ne	spíše ne	nevím	spíše ano	rozhodně ano
Vadilo by Vám pokud by Váš soused byl Rom?	1	2	3	4	5
Vadilo by Vám kdyby měl Českou republiku reprezentovat např. ve sportovním utkání nebo politice člen Romského etnika?	1	2	3	4	5
Dokázali byste si přijmout Roma jako životního partnera?	1	2	3	4	5
Vadila by Vám spolupráce s Romem?	1	2	3	4	5
Vadilo by Vám v budoucnu pracovat jako sociální pedagog (pracovník) s Romy?	1	2	3	4	5

Vietnamci

	minimálně				maximálně
Znáte Vietnamskou kulturu, mentalitu zvyky a rozumíte jim?	1	2	3	4	5
	rozhodně ne	spíše ne	nevím	spíše ano	rozhodně ano
Vadilo by Vám pokud by Váš soused byl Vietnamec?	1	2	3	4	5
Vadilo by Vám kdyby měl Českou republiku reprezentovat např. ve sportovním utkání nebo politice člen Vietnamského etnika?	1	2	3	4	5
Dokázali byste přijmout Vietnamce jako životního partnera?	1	2	3	4	5
Vadilo by Vám spolupracovat s Vietnamcem?	1	2	3	4	5
Vadilo by Vám v budoucnu pracovat jako sociální pedagog (pracovník) s Vietnamci?	1	2	3	4	5

Ukrajinci

	minimálně				maximálně
Znáte Ukrajinskou kulturu, mentalitu zvyky a rozumíte jim?	1	2	3	4	5
	rozhodně ne	spíše ne	nevím	spíše ano	rozhodně ano
Vadilo by Vám pokud by váš soused byl Ukrajinec?	1	2	3	4	5
Vadilo by Vám kdyby měl Českou republiku reprezentovat např. ve sportovním utkání nebo politice Ukrajinec?	1	2	3	4	5
Dokázali byste přijmout Ukrajince jako životního partnera?	1	2	3	4	5
Vadilo by Vám spolupracovat s Ukrajincem?	1	2	3	4	5
Vadilo by Vám v budoucnu pracovat jako sociální pedagog (pracovník) s Ukrajinci?	1	2	3	4	5

Muslimové

	minimálně				maximálně
Znáte muslimskou kulturu, mentalitu zvyky a rozumíte jim?	1	2	3	4	5
	rozhodně ne	spíše ne	nevím	spíše ano	rozhodně ano
Vadilo by Vám pokud by váš soused byl muslim?	1	2	3	4	5
Vadilo by Vám kdyby měl Českou republiku reprezentovat např. ve sportovním utkání nebo politice muslim?	1	2	3	4	5
Dokázali byste přijmout muslima jako životního partnera?	1	2	3	4	5
Vadilo by Vám spolupracovat s muslimem?	1	2	3	4	5
Vadilo by Vám v budoucnu pracovat jako sociální pedagog (pracovník) s muslimy?	1	2	3	4	5